

pen

... langaš jén

Pomladno cvetje:

Marjetica
iz Beltinec

Ivan Kavaš,
kupec
Pomurke!

PEN 3

Preisem:
49 šilling

PEN 4

Reportaža:
Je Bali?

PEN 8,9

Barva
papeževih
nogavic

PEN 2

Inpenview:
igralka Tanja
Ribič

PEN 6

Kako dolgo bo
živel Ivan
Kramberger?

PEN 16

Študentski
žur brez ur

PEN 5

26. junija bo dan državnosti. Čestitamo! In če bo takrat še država, bo dva dni
po njenem prazniku tudi Pen.

VESTNIKOV
MESEČNIK

četrtek,
30. maja, 1996,
14. številka

Sveti oče,

potrdi nas v veri!

Ob prihodu svetega očeta na brniško letališče je zapihal lahen veter in mariborskemu škofu Jožefu Smeju odpihlil z glave čepico. Da bi se to ne zgodilo še enkrat, si jo je potlej, kot vidite na fotografiji, držal z roko. Golglav pač ni mogel pred svetega očeta!

Njegov stanovski tovariš naslovni škof Vekoslav Grmič pa je imel čepico trdno na glavi, a brezbrizen najbrž ni bil. Slutimo, da je premišljeval, ali naj poljubi ali ne poljubi prstana na papeževi roki, kakor bodo to storili drugi škofje. Ni ga poljubil ne pri prihodu na Brnik ne pri odhodu z letališča Maribor. Ta škof in poglavar Cerkve se pač v mogočem razhajata, a tolerirata.

Kaj imata skupnega papež Janez Pavel II. in Milan Kučan I.? Morda tole: oba sta poglavarja dveh mini držav in oba imata sive lase, čeprav je prvi star 76 let, drugi pa več kot 20 let manj. In česa nimata skupnega? Poglavar katoliške cerkve nosi bele nogavice in rjave čevlje, poglavar slovenske države pa črne nogavice in prav tako črne čevlje. Pa še obleko je imel črno. Naj si še kdo upa reči, da je rdeči; dobil jo bo po prstih. Oba pa sta visoka, toda Janez Pavel II. je le nekoliko višji. Če ne verjamete, vzemite meter!

Pred svetega očeta ne moreš stopiti s kuštravimi lasmi. Še posebej ne, če si predsednik države gostiteljice. Za Prekmurce naj bi bilo značilno, da imajo vselej v žepu nož, izseljeni Prekmurec Milan Kučan pa je v žepu našel glavnik in si tik pred zdajci počesal sive lase. Potem je bila frizura nekaj časa v redu in povsem urejen se je pozdravil s papežem. Kar v redu sta se razumela tiste tri dni; če pa bo svet oče kaj pomagal pri našem vstopanju v Evropsko skupnost, potem tudi tisti očenaš v mariborski stolnici ni bil odveč.

Kdo pa sta tale dva? Tisti na levi z desno roko nekam sega in je zato sumljiv. Kaj pa drugi, ki z desno roko drži levo; kaže, da jo bo zdaj zdaj dvignil in pokazal s kazalcem. No, varnostniki (in upajmo, da tudi vestnikovci oziroma penovci) so ju seveda prepoznali: prvi je predsednik vlade, drugi pa predsednik državnega zbora. Tudi ona dva nista smela manjkati pri svetem očetu!

Fotografije: JUZA
Paberki: ŠTSO

FOTOPREMIERA

SMILJE BARANJA

Slovenska odprava v Oslo, mesto evropetja, je skupaj z neposrednimi proizvajalci (Regino in drugimi glasbeniki) štela 19 duš. Iz naše hiše je bila med njima Pomurka leta in glasbena urednica Murskega vala SMILJA BARANJA. Kot drugi, je bila v Oslu presenečena nad majskim mrazom in snegom, zato se je toliko bolj navdušila nad puloverji z norveškim vzorcem. Žal pa ni bilo veliko priložnosti za nakup, saj so prav v času Evrosonga slavili cerkveni, nato pa še norveški osamosvojitveni praznik.

Je pa zato ostalo toliko več časa, da je Smilja zbrala pogum, znanje in sposobnosti ter prvič fotografirala za javno porabo. Tri izdelke objavljamo v Peni. Ekskluzivni so in že zato vredni vaše pozornosti. Kdo ve, kako dolgo se bo še ukvarjala z glasbo, če bo s fotografijami tako uspešna ...

EVROSONG '96

Voditelja Evrosonga: MORTEN HARKET iz znanega dua A-HA in INGILD BRYN, norveška novinarka, dopisnica iz Washingtona

Razgledna točka, s katere je najlepši pogled na Oslo. Na fotografiji pa ženski del slovenske odrske ekipe – stojijo MAJDA ARH - SEVSEK, REGINA in DUNJA MOČNIK, čepi oboistka PETRA PETREJ.

Ob norveškem nacionalnem prazniku je bilo na ulicah Osla veliko pihalnih godb, posebej na glavni ulici Carl Johan's Gate. Smilja pa je ovekovečila klasično podobo tamkajšnjega okolja, lajnarja.

G. ŠOŠTARIČ SVETUJE:

ZAMIŽITE!

»Čeprav je na steklenici nalepka s tremi srci, bo prav, če vsaj malo zamižite, kajti v kozarcih je seveda zlahka kapljica. In če se enkrat odločite za odlično vino, niti ne opazite lepih deklet, kot sta Tanja Rajh - Pintarič in Marija Rogan ...« Takole ob prijetni vinski aromi modruje Niko Šoštarč, tajnik ljutomerskega obrtnega združenja.

(SLADEK) SMEH NORME BALE

Študentka slavistike in germanistike iz Črešnjevec ter učiteljica slovenščine v avstrijski Radgoni je na mnogih kulturnih prireditvah. Pen jo je na eni takih »ujel« z nam neznanim spremljevalcem, ki ga ponujamo ženskemu delu občinstva že zato, ker se pritožujete, češ da vedno fotografiramo le lepa dekleta. Zvedeli pa smo (seveda o uradnosti vesti na pentutah ni govora), da se Norma Bale, kot se učiteljica imenuje, zdaj sladko smeji vsem tistim, ki niso znali izkoristiti priložnosti.

ANR, foto: JUZA

Tak van
pa trbej!

LIPE NE MORE IZ KOŽE ...

... IN
SLIKA
DEKLETA
Z
GUMIJI

Na letošnji dirki po Sloveniji je sodelovalo okrog 120 kolesarjev. Toliko s telesno kondicijo nabitih mož seveda potrebuje tudi pravilno spremljavo nežnejšega spola. Posebno če jim guma ni tuja – in tako imenovane hostese z napisi naziva tovarne tovrstnih izdelkov, se nanje gotovo dobro razumejo

Od leve proti desni (sedijo):
Nataša, Lili, Alenka in Sandra.
Lipe

MARKANTNI DAMI:

RENATA BAKAN - FICKO IN DOLORES PUČNIK

Čeprav se pred leti o agenciji Venera (ukvarja se s trženjem za Vestnik, Murski val in po potrebi za še koga) skoraj ni slišalo, je v relativno kratkem času postala sinonim za učinkovito trženje – in brez tega, pravijo, skoraj ni mogoče prodati izdelkov ali storitev. Mnogi med vami verjetno mislite, da je delo agencije bolj ali manj »akademsko«, v pisarnah in s telefoni. Šefinja Renata in podšefinja Dolores, ki sta skupaj z drugimi sodelavci v Veneri zaslužni za njeno hitro uveljavitev, dokazujeta nasprotno – včasih je potrebno do strank kar dobesedno, od hiše do hiše. In celo v tujo državo – denimo v Avstrijo, kot priča tale fotografija ...

foto: Juza

PRESENEČENJE NA LATRINI

foto:
ACI

SENZACIJA:

IVAN KAVAŠ

KUPUJE POMURKO

Podobno kot nekateri drugi podjetniki pri nas, je tudi IVAN KAVAŠ, lastnik podjetja Kavaš, d. o. o., Od-ranci pomislil, da bi kupil propadajočo Mesno indus-trijo Pomurka. Zdi se mu, da ne bi bilo prav, če bi to podjetje splavalo nekam čez Muro. Še posebno pa mu je žal naših kmetov, ki so veliko stavili nanjo. In kako bi pravzaprav kupil mesnopredelovalno pod-jetje?

»No, ja, založil bi vse svoje imetje in prihranke, za mano pa bi stala dobra banka. Računam pa tudi na kooperante,« izjavlja pogumni Ivan Kavaš.

b in f: Jože Graj
Lipe

Jožetu Kocipru

Pišem Ti prvič in verjetno zadnjič. Ker prej ni bilo treba pisati, lahko sva si povedala. Če sva si želela...

Pravzaprav si Ti vedno želel govoriti. Vsaj takrat, ko si bil v »lajfu«. Ti mi, ki smo na ta ali oni način izkoriščali Tvojo iskričnost, nikoli samocenzurirano razposajenost, smo si večkrat kot ne želeli biti Ti. Pa nas ni bilo dovolj v hlačah.

Mišliš, da bi v človeški vrsti nasel takega, ki bi bil samo jezen, da mu segajo v roke pravzaprav vsi – župani, cigani, direktorji, kmetke, ženske, šolarčki, ministri... Ali pa takega, ki mu ne bi zaigralo pri duši, če bi lahko kar tako namesto policistov usmerjal promet v središču mesta? Kdo ne bi vsaj enkrat rekel »Vaj gre vse v...«, sredi semaforiziranega križišča stopil s traktorja (iz avtomobila), ga pustil tam (seveda prižganega) in odšel v Loping na pivo (ali dve ali tri)?

Potrošniška civilizacija je pač skupek ukalupljenega obnašanja, pomanykanja časa, hlastanja za denarjem. In to utruga, grozno utruga. Če nisi vsaj občasno nor, znoriš. Tebi je ves čas uspelo prvo, nikoli se Ti ni zgodilo drugo. Zato jih je kar nekaj, ki si jim sel na žuice.

Baj d uaj, Jože, mimogrede: se se kdaj vidiwa?

Bojan Prečk

P.P.

In ko se, mi boš razložil, kako preživiš trčenje z vlakom!

PRISPEVEK K SLOVENSKI
NAVIJAŠKI KULTURI

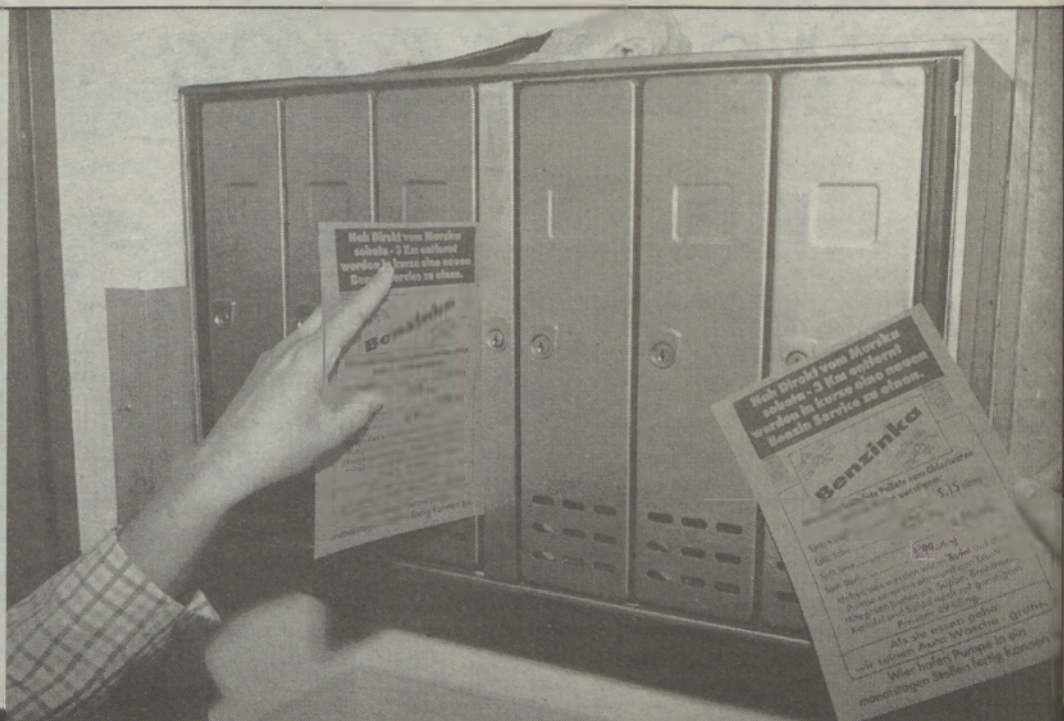
DENAR GOVORI, PES PA LAJA

Nakupovalni turizem je že od nekdaj družil narode in rušil državne meje. Se spomnite desetletji nazaj, ko smo iz sosednje Avstrije množično nosili plastična vedra s tretjerazrednim rižem in se pri tem nismo spraševali, ali smo želeli letno riževo zalogo ali slabo vedro s kratkim rokom trajanja. Kupovali smo oboje, ker je bilo pač poceni.

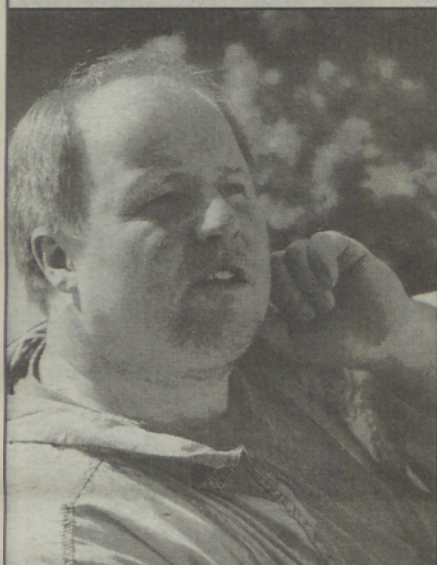
Spomin zajame tudi kavno, banansko in mandarinsko krizo, tone pralnega praška in hektolitre sadnih sokov za mešanje po recepturi 1 liter za 6 ali celo sedem litrov »zdravega, vitaminskega« napitka, trivremenski taft za lase, margarino za peko, kuho in sočno mazanje

Včasih je odtehtala cena, večkrat tisto, da je pri sosedih boljše, redko potreba.

Denar je vladar in svet je slepar. Ko govori, vsakdo molči. Tudi sosedje, za katere sicer velja, da so na svojo kulturno dediščino in narodnostno identiteto ponosnejši kot mi.

»BENZINKA, JA, TO JE WUNDERBAR«

»Doma imam 5000-litrsko cisterno. Kako bi jo spravil čez mejo in jo napolnil?«

»Je to blizu Rankovec?«

»Tudi moje podjetje je družinsko. To je jamstvo uspeha. Če želite uspeti, je potrebno še več propagande. Prosim, dajte mi še tri štiri letake, da jih razdelim prijateljem!«

V neposredni bližini Murske Sobote (3 km) bodo kmalu odprli nov bencinski servis –

»Benzinka«.

Kupcem bo na voljo celotna ponudba naftnih derivatov po zelo ugodnih cenah:

bencin	
– navadni	5.15 ATS
bencin	
– super	5.25 ATS
bencin	
– neosvinčeni	4.99 ATS
nafta –	3.99 ATS

Poleg bencinskega servisa bo tudi gostinski lokal z jedilnikom – juha, ocvrt piščanec, krompir in solata – po zelo ugodni ceni: 49 ATS.

»Medtem ko boste na kosilu, vam bomo zastoj oprali vaš avto.

Bencinski servis Benzinka bomo odprli čez mesec dni.«

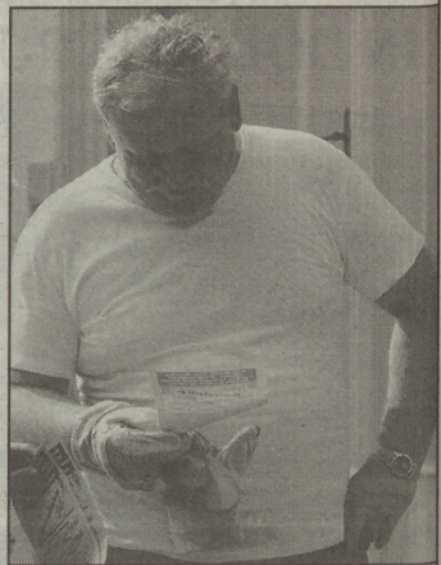
Nah Direkt vom Murska sobota - 3 Km entfernt werden in kurze eine neuen Benzin Service zu ofnen.

Benzinka	
Wier biten komplette Pallette vom Olderivaten nach ser Preise gunstigem:	
Sprit: Normal	5.15 šilling
Sprit: Super	5.25 šilling
Sprit: Grau	4.99 šilling
Sprit: Diesel	3.99 šilling

Neben das werden wir in Bufet auf dem Pumpe unserem ehrwürdigen Gasten Mitagesen bieten an: Supbe, Brahhthann, Kartoffel und Salad nach ser gunstigem Preisen: 49 šilling.

Als sie essen gehe, wir seinen Auto Wasche - gratis.

Wier hofen Pumpe in ein monatstagen Stellen fertig konnen zu.

»Nisem sicer voznik, vendar je to zelo ugodna ponudba. Posredoval jo bom svojim prijateljem, ki vas bodo prav gotovo obiskali.«

»Kje natančno je to? Pridem!«

Na današnje nakupovalne navade in razvade vplivajo različni trženjski prijemi. Verjetno ste iz svojega poštne nabiralnika že pobirali zloženke neznanega vira s sumljivo nizkimi cenami in komaj razumljivo, spačeno vsebino, se pri tem morda jezili, vseeno pa ponudbam in cenam sledili, največkrat k sosedom čez mejo, saj so prav oni pri polnjenju nabiralnikov zelo vestni. Brez slabe ekološke vesti in posluha ter spoštovanja do jezika ponujajo »ausferkauf«. In mi jim sledimo, saj ni pomembno, kako in kaj piše, samo da je poceni.

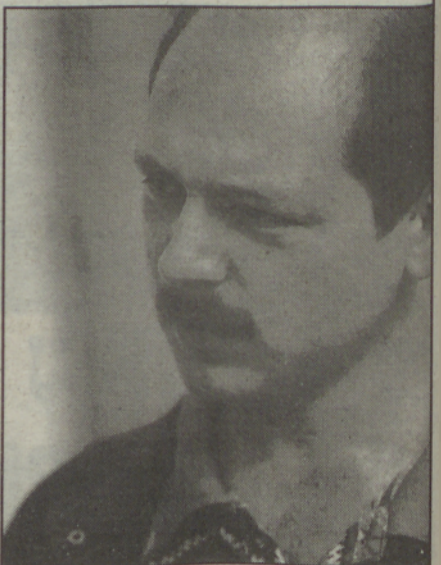

»So te cene res v šilingih? To je čudovito!«

Poštni nabiralniki v avstrijski Radgoni so zavarovani – vanje lahko sežeta samo poštar in lastnik. Dobro bi jih bilo posnemati, kajne!

»So te cene res v šilingih? To je čudovito!«

»Super! Vaši smo!«

»SLAČIPUNCE« V MORAVSKIH TOPLICAH

Turizem smo ljudje

Prihajale so zgodaj zjutraj, ves dan spale in nobenega moškega ni bilo zraven, trdi oddajalka sob Ibojla Szabo in dodaja, da je govorice razširila soseda

»Sobe – Zimmer – Rooms: KRONE, Moravske Toplice, Dolga ulica 1, tel.: (069) 48 646, 26 434. Razpolagamo s 27 + 1 ležišči. V turističnem objektu KRONE gostom nudimo prijetno bivanje in počitek v devetih opremljenih sobah z zajtrkom. V vsaki sobi vroča in hladna voda, s kopalnico ter jedilnico na vsakem nadstropju. Tu se gostom odpira priložnost zajtrka, večerje, možnost kuhanja, gledanja televizije, zabave in klet-peta. Okoli zgradbe možnost parkiranja. Dnevi, ki jih boste preživeli pri nas, Vam bodo zagotovo ostali v najlepšem spominu. Pričakujemo Vas!«

Dekleta iz Pikove dame so spala kot top

Taka je dobesedna vsebina turističnega prospekta za oddajanje sob v Moravskih Toplicah v »penzionu« Krone, ki ga vodi Ibojla Szabo iz Murske Sobote. Iz tega ni videti nič bogokletnega in podobne pisne predstavitve, imajo tudi drugi moravski oddajalci sob. Le zakaj, za vraga, pa potem toliko besed o tej turistični točki, in sicer med ljudmi in večkrat tudi v časopisu? In vsebina vsega tega? »Strah«, da Moravske Toplice ne bi slovele le po svojem naravnem zdravilišču, ampak tudi po »lahkih puncah«. Govorijo in tudi brali smo, da naj bi se v »penzionu« zadrževala dekleta iz držav nekdanje Sovjetske zveze, ki sicer plešejo v Pikovi dami v Lipovcih. Pa se res? In če so se, kaj so tam počela?

Ibojla Szabo, ki v Moravskih Toplicah oddaja sobe, je diplomirana kozmetičarka. Lani je

»To sploh ni res! Vse to je »raznesla« moja soseda. Res je le to, da oddajam sobe in vanje sprejemem vsakogar, ki je pripravljen plačati. Zame, kot verjetno za vse druge oddajalce sob, so vsi gostje enaki. Tako seveda tudi nisem odklonila ponudbe lastnice Pikove dame iz Lipovca Nade Čeh, da bi dala prenočišče njenim plesalkam, ki so menda dotlej stanovale v Prekmurski izi v Ižakovcih. Dekleta iz Pikove dame so v moji hiši prenočevala od lanskega maja do letošnjega marca?«

»Pravite prenočevala? Je to vse?«

»Kaj pa naj bi bilo drugega? Na počitek so prihajala zgodaj zjutraj po končanem nočnem plesnem programu. Potem ko so se oprhala, so trdno zaspala in spala vse do večera, ko je ponje prišla lastnica nočnega kluba. Pri dekletih nisem videla nobenega moškega!«

Tako je povedala Ibojla Szabo in spet poudarila, da posredi ni nič drugega kot navadna »faušija«. Dodala pa je, da nihče ne more gostov kontrolirati ponoči, seveda se tudi ne sme vtikati v njihovo življenje, dopustovanje ... Tisti, ki oddaja sobe, si pač mora prizadevati, da jih odda čimveč in ustrezno zasluži. Ibojla Szabo povsem sama vzdržuje prostore, pere, lika ... Se, to je posebej poudarila, žrtvuje delu in zaradi tega je med aprilom in novembrom, ko je v Moravskih toplicah glavna turistična sezona, tako rekoč vse dni v Moravskih Toplicah, torej od družine, ki je sicer v Murski Soboti.

Pogodba z Nado Čeh, lastnico Pikove dame, o najemu lokala za gostinstvo, bo te dni avtomatično razveljavljena, s čimer pa ni rečeno, da ne bo sklenjena nova, seveda če se ne bo pojavil ugodnejši ponudnik. Biznis je biznis, pravi nekdanja kozmetičarka Ibojla.

zanimanja je pokazala lastnica Pikove dame in potem sva sklenili pogodbo, ki pa je nisva izpeljali. Začela se je namreč ta gonja zoper mene in njo. Pogodba bo ta mesec avtomatično razveljavljena, kar pomeni, da je lokal, v katerem je mogoče urediti mini restavracijo, na voljo v najem komu drugemu. Lahko vzamete?«

Zahvalil sem se za ponudbo in ustrelil vprašanje:

»Zakaj pa vi sami ne uredite lokala?«

Ibojla je povedala, da se na gostinstvo ne spozna ravno in da tudi v družini ni nikogar, ki bi se s tem ukvarjal, zato lokal oddaja. Še naprej pa ostaja možnost, vsaj tako sem razbral iz pogovora, da lokal najame Nada Čeh, saj iz najema lastnica lokala ne more

Po desetih letih gradnje so Szabovi končno povsem uredili hišo v Moravskih Toplicah, v kateri so po 3 dvoposteljne, triposteljne in štiriposteljne sobe, torej skupaj 27 postelj. Da jih človek »napolni«, ne sme izbirati gostov.

Ibojla Szabo sama vzdržuje, pere, lika skratka skrbi, da so sobe čiste, je sveža posteljnina in da so gostje zadovoljni. Doslej ji v Moravskih Toplicah ni uspelo dobiti nikogar, ki bi pomagal.

ostala brez službe in z nečim se je pač treba ukvarjati, saj z možem plačo štiričlanska družina ni mogla shajati. Po desetih letih gradnje so lani sklenili graditeljska dela na večji stavbi, namenjeni za prenočevanje gostov. Tem so na voljo 3 dvoposteljne sobe, 3 triposteljne in 1 štiriposteljna soba, torej skupaj 27 postelj. Prevladujejo turisti iz notranjosti Slovenije.

»Polnih postelj« na žalost moških nimajo

»Je res, da imate tudi »polne postelje?« sem naravnost vprašal Ibojlo Szabo.

»Kdo vam je to povedal?«

»Slišal sem!«

Plesalka se je srečno poročila

Zdaj torej plesalke iz Pikove dame že nekaj časa ne stanujejo več v hiši Krone v Moravskih Toplicah. Ena tistih plesalk menda niti ne pleše več v baru, saj se je srečno poročila z nekim Ptujčanom. Drugo je seveda, če je njemu pripravila kak tak šov!

»Ste zdaj z lastnico Pikove dame prekinili poslovne odnose?«

»V prtiličju moje hiše v Moravskih Toplicah je okrog 100 kvadratnih metrov velik lokal. Ponudila sem ga v najem zainteresiranim najemnikom. Največ

nikogar izključiti. Gre le za to, da gostišče, ki je na odlični lokaciji ob stičišču cest, čimprej zaživi, da bo pritekala najemnina. Na zadevo je treba torej gledati kot na podjetniško vedenje. Strah, da bi Moravske Toplice izgubile imidž zdraviliškega kraja, je torej odveč. Jarniči kdo, da kje drugje v moravskih turističnih sobah spijo samo posvečeni zakonski pari in ne tudi kaka »slačipunca?« Se več: slišal sem za mladeniča, ki konec tedna preživlja v toplicah v družbi starejših dam. Uganite, zakaj?«

Š. L. SOBOČAN
Fotografije: J. Zauneker

LAMPIONČKOVE IGRE '96

SLOVENSKE ŠTUDENTOV ŽUR

Tradicionalne Lampiončkovske igre so tokrat pripravili na Mariborskem otoku, organizator je bil ŠOU v Mariboru. Vsako leto študenti slavijo dan študentov, letos je bilo to 21. maja. Zbralo se je kakih 5000 ljudi, ne le študentov, saj je Lampiončke obiskalo tudi precej drugih, ki nikdar niso in nikdar ne bodo študirali. Iz Kranja so prispeli trije polni avtobusi študentov, precej jih je bilo iz Ljubljane. Redarska služba je preprečila vnos kakršne koli pijače in dobro skrbela za nemoten potek prireditve. Dogajanje je odlično povezoval Matjaž, za dobro glasbo so pa skrbeli K.U.T. GAS in Riko & Piloti. Kljub temu pa so se vsi strinjali, da bi bilo dosti bolje, če bi Lampiončke kot vedno priredili na Gosposvetski, ob študentskih domovih. Študenti so sestavili ekipe, ki so tekmoval v množici zanimivih iger, pozneje pa je bila zabava do jutra. Kako tudi ne bi! Predstavljajte si začetek študijskega leta in goro knjig, ki jih je potrebno predelati. Če so na koncu rezultati uspešni, je razlogov za veselje veliko in s pijačo se lahko nazdravi in proslavi. Če je uspeh nekoliko slabši, pa pač spiješ za spodbudo. Vsekakor si študenti tak žur zaslužijo!

Za potešitev žeje bo verjetno dovolj.

Tekmovalka v rumeni majici: »Vau, kako me na riti nekaj trdega žuli!« Tekmovalec pod njo: »Ja, ja, to je moj...«

»Vaj, tak san zmantrani. Od koga li?«

**Zadnja panoga – pitje piva na daljavo
Prva tekmovalka z leve: »Neee, vse mi je popila!«
Druga tekmovalka: »Kako ga čutim...«**

**On: »Tvoje prsi so najlepše na svejete!«
Ona: »Daj, daj, tou vsaki praviš.«**

Prehodi dravski most in ostala živa!!

Vabljeni na Lampiončkovske igre '97!

Prekmurje je genialno

Skoraj praviloma beremo o vas, da ste »ena najlepših in najbolj nežnih slovenskih igralk«. Meni je to malce nenavadno: prvič slovenskih igralk ni ne vem koliko, drugič pa ne vem, kaj taki komplimenti igralki pomenijo?

Glede na velikost naše Slovenije se mi zdi, da je igralk kar veliko. Za komplimente pa tako ali tako vem, da mi laskajo, kot to počnemo ljudje kdaj pa kdaj vsakemu človeku. Sicer pa sem prepričana, da zunanji videz za igralko še zdaleč ni najpomembnejši.

Ste igralk med seboj prijateljice? Kje ste vi našli svoje prave prijatelje?

Tako kot v vseh poklicih, se tudi v našem tkejo prijateljeske vezi. Jaz pa svoja prava prijateljstva vlečem še iz otroštva.

Delate veliko stvari hkrati: pojdete, igrate, sodelujete na televiziji, vodite zabavne prireditve. Kaj od vsega najraje?

Sem pač igralka, to je moj kruh. Rada počnem različne stvari in težko bi rekla, katero najraje.

Rekli ste, da ste zastrupljeni s filmom, a da vseeno ne bi zdržali brez gledališča.

Oboje, film in gledališče, imam rada. Ker pa je naša filmska produkcija precej borna, pač več časa posvečam gledališču.

Med pogovorom dajete sogovorniku, ki ga ne poznate dobro, nekakšen občutek nezaupljivosti.

V zadnjem času sem si nabrala nekaj slabih izkušenj z novinarji, ki s površno interpretacijo besed, zunaj konteksta, dosežejo to, da imajo moje izjave napačen pomen.

Vseeno pa se radi smejete. Bi rekli, da ste pesimistka ali optimistka?

Rada se smejim in sem optimistka.

Publika vas ima rada, množično obiskujejo vaše predstave, aplavzi ob koncu so dolgi, prisrčni. Vam to veliko pomeni?

Burni aplavzi so sicer lepa nagrada igralcu, pa vendar se jaz počutim bolje med igro v svoji vlogi kot na koncu predstave, ko se na odru priklanjam publiki.

Kako pa je s tremo? Jo imate, kdaj je najhuje?

Treme nimam več. V začetku kariere sem jo imela, sedaj pa jo imam le ob premierah.

In kako sicer rešujete probleme in težave, ki se pojavijo v vašem življenju?

Sem precej igriv in temperamenten človek. Ko nastopijo v mojem življenju kakšni problemi, se jih lotim z neke vrste ležernim optimizmom.

Se vam zdi, da Slovenci dovolj pogosto hodimo v gledališče?

Z veseljem ugotavljam, da so zadnje čase naše gledališke dvorane vedno bolj polne.

Ko vam ponudijo vlogo in jo sprejmete, vseskozi sledite navodilom režiserja ali kdaj pa kdaj vi poveste in uveljavljate svoje videnje interpretiranja vloge. So taki dialogi med igralci in režiserji pogosti? Kako se končajo?

Brez dialogov med igralci in režiserji ne gre. Predstava je skupinsko delo in jaz mislim, da mora imeti igralec o svojem liku zadnjo besedo.

Kako in kje se pripravljate na določeno vlogo?

Doma nikoli ne igram ali vadim. Vse to naredim v gledališču. Je pa res, da doma o vlogi ogromno razmišljam.

Mnogo ljudi vas pozna po vaši vlogi v Kliniki Tivoli. Prav gotovo pa za vas to ni »vloga vašega življenja«?

To še zdaleč ni »vloga mojega življenja«. Vloge mojega življenja sploh ni. Vse so mi ljube. Od vsake, ki sem jo zaigrala, sem se trudila izveči največ.

Nekoč sem čisto naključno slišala pogovor deklet v kavarni, ki se je končal nekako takole: Ja, če bi pa Tanja Ribič živel v Hollywoodu, potem bi bila danes že bolj znana kot Julija Roberts ...

Vedno sem prijetno presenečena, če o sebi slišim kaj takega. Sicer sem pa tukaj in zdaj in o kakšnem Hollywoodu niti ne razmišljam.

Igrali, peli in plesali ste v otroškem muzikalu. Je težko nastopati za otroke? Menite, da bi se v muzikalu za odrasle lažje in bolje izkazali?

Mislim, da ne. Zakaj le? Je pa res, da muzikalov za odrasle pri nas skoraj ni in da zeva v tej zvrsti velika praznina.

So lahko tudi majhne vloge velike?

Tudi majhne vloge so lahko izvrstne.

Vemo, da plače v gledališču in honorarji na televiziji niso kdove kako veliki. Če bi vam recimo ponudili za zelo zelo velik denar vlogo, ki je ne bi hoteli igrati, ki vam ne bi bila všeč, pa bi vedeli, da si s honorarjem lahko uredite recimo stanovanjski problem, kako bi se končala dilema: sprejeti ali ne sprejeti?

Vse bi bilo odvisno od razloga, zaradi katerega bi oklevala sprejeti določeno vlogo.

Ste morda že kdaj odklonili kakšno vlogo in zakaj?

Da, zaradi slačenja, ki se mi ni zdelo dovolj pomembno pri liku, ki naj bi ga igrala.

Nastopali ste v filmu Halgato, zdaj pa smo si na televiziji ogledali še nadaljevanko. Kakšno mnenje imate o nadaljevanki, kako bi primerjali film in nadaljevanko?

Meni je bila nadaljevanka bolj všeč. Zdi se mi, da je lažje sledila knjigi, ki je genialna!

Kakšen je vaš odnos do Romov?

Moj odnos do Romov je popolnoma normalen in nikoli nisem posebej razmišljala o njih. Lepo je, da smo na svetu različni ljudje.

Med snemanjem ste veliko hodili po Prekmurju in se srečevali z našimi ljudmi. Kakšni so vaši vtisi s prekmurskih potepanj, kaj menite o naši pokrajini, o nas ...?

Sram me je priznati, da je bil to moj prvi obisk Prekmurja. Moje mnenje o Prekmurju pa je: Prekmurje je genialno! Resnično. In to ni samo moje mnenje. To je pokrajina z dušo.

Če bi imeli veliko, res veliko, ogromno denarja, kaj bi počeli z njim? Katere želje bi uresničili sebi ali komu drugemu?

Skrbela bi za živali, popolnoma bi spremenila živalske vrtove. Pa potovala bi, potovala ...

Igralski poklic je tak, da ste vseskozi med ljudmi, pa tudi sicer vas prepoznavajo na cesti, v trgovini, na klepetu ob kavi. Se radi kdaj umaknete vsemu temu in ste sami s seboj? Kje in kako najdete te trenutke in kaj vam pomenijo?

Veliko sem sama s seboj in nimam premalo časa zase, pa čeprav ga potrebujem zelo veliko. No, popolnoma sama sem pravzaprav le redkokdaj. Veliko pa

mi pomenijo trenutki, ko sem doma s svojimi najdražjimi.

V tem času, ko nastajajo nove politične stranke, ki vabijo v svoje vrste znane Slovence in Slovenke, je tudi vas kdo povabil? Kako bi se odločili? Kaj bi odgovorili?

Seveda sem tudi dobivala namige iz različnih smeri. Toda jaz sem popolnoma apolitičen človek!

Upošteвате druga mnenja ali vedno ravnate le po svoji intuiciji?

Vedno ravnam po intuiciji, čeprav sem vedno tudi pripravljena prisluhniti še kakšnemu mnenju. Posebno partnerjevemu.

Kaj menite o ljubezni? Nekoč ste rekli, da ljubezni ni nikoli preveč.

Ljubezen je glavni cilj v mojem življenju in hkrati tudi gorivo, da pridem do njega.

Najbrž razmišljate o tem, kakšna mama bo Tanja Ribič. Mislim, da odgovor pravzaprav že vem, ampak vseeno bi bilo lepo slišati vaše mnenje.

Prav nestrpna sem že. Nimam pojma, kako se bom odrezala. Dala bom vse od sebe.

In če bi priplavala do vas zlata ribica in vam hotela izpolniti tri želje? Kaj bi jo zaprosili?

Nič trpljenja za ljudi.

Nič trpljenja za živali.

Nič trpljenja za naš planet.

Igralka Tanja Ribič

... v mojem mestu bom razstavila ta svoj opus japonske lirike. Rada bi, da bi skupaj z mano razstavljala tudi profesorja Vlado Sagadin in Evgen Titan. Morda bo to dogodek leta ... (Marija Kerecova v intervjuju za PEN 29. februarja 96.)

... IN MORDA JE BIL RES

Za uspešen organizacijski podvig v Soboti se je zgodilo ob neobičajnem času. Majsko soboto ob štirih popoldne, ob dnevu in uri, ko v Soboti že dolgo ni bilo kulturne prireditve ali družabnega dogodka, ker so meščani na ta dan raje obsedeli pred televizorji ali odšli v svoj svet na podeželje. Okrog 70 izbranih povablencev je dobilo prijazno in lično povabilo na ta kulturno-družabni dogodek leta, v družbo petih umetniških duš iz Sobote in avstrijske Radgone, ki jih druži narava. Prišli so skoraj vsi, razen glavnih občinskih mož. Čeprav so bila vabila osebna, so ti poslali svoje zastopnike in s tem sporočili svoj odnos. Bogve kako bo z vabilom ob naslednji priložnosti. Govoril je sam ravnatelj soboške pokrajinske in študijske knjižnice Jože Vugrinec pa odposlanca županov obeh mest, v imenu države Slovenije svetnik dr. Jože Magdič, pisateljica Karolina Kolmanič ... Poleg pa so med drugimi bili dr. Vanek Šiftar, Feri Lainšček, Milan Vincetič, Valerija Pergar, Franc Just ... Z avstrijske strani je prišel celo dekan Karl Niederl.

Narava je zblížala troje umetniških duš – Evgena Titana, Marijo Kerecovo in Vlada Sagadina.

Tudi kraj dogodka je bil neobičajen. Pravilna soba mestne knjižnice v gradu, kjer so radovedne otroške oči, uprte v pripovedovalko, zamenjali pogledi urejenih dam in uglatih gospodov, namenjeni umetnikom, njihovim delom, številnim govornikom in vsemu blišči v tem sicer za take dogodke prelesnem in neekskluzivnem prostoru, a kjer sicer domuje umetnost in je bilo zato lepo. Ta dan je v pravilni sobi govorila narava. Svojo pripadnost njej so javno izpovedali Sobočani Marija Kerecova ter profesorja Vlado Sagadin in Evgen Titan, iz avstrijske Radgone pa Monika Contala in Werner Eberhard. Poduhovljena lirika narave, kot je še ni začutil nihče drug. Neskončne lepote na tako majhnem prostoru. Dovolj, da spet rečeš – dogodek kot ga še ni bilo.

Govorilo se je slovensko in nemško, slednjega je bilo slišati celo več, kar vsem zbranim ni bilo povšeči. Spet zapostavljamo svoj jezik in se sosedom nekam vlečemo, je bilo slišati. Morda pa nam bodo to ob priliki vrnil z enako mero, ko se bo v avstrijski Radgoni na podobnem srečanju v bližnji prihodnosti (tovorniški kulturno-družabni dogodki med mestoma naj bi postali tradicionalni) govorilo več slovensko kot nemško. Bilo bi prijazno od

govornike, znane goste. Lepoti razstavljenih odsefov narave je sledila tudi podoba cvetnih aranžmajev Olge Varga iz soboškega Vrtnarstva. Ona že ve, kako to počnejo v svetu. Če kaj, je bil to gotovo del tega kulturno-družabnega dogodka, ki bi ga veljalo posnemati.

Da bo to kulturni dogodek mednarodnih razsežnosti, se je vedelo že vnaprej, da pa bo tudi uspeh družabni

Dekan Karl Niederl iz avstrijske Radgone je bil med najbolj opaženimi gosti. Ujeli smo ga v družbi z Marijo Kerecovo.

V Grajskem hramu so se poskušala odlična vina iz Novakovih goric. Bila je lepa priložnost za prijazen večer

Evgen Titan med svojim izrezankami

gositelj. Smo se pa lahko prepričali, da ima Marija Kerecova germanske in slovanske gene, da dr. Jože Magdič od časov, ko je bil še v Švici, ni pozabil jezika, da se Dušan Loparnik v moderatorstvu enako dobro znajde v obeh jezikih ...

Ob razstavi se je tudi vse razcvetelo. Običajno na razstavo, predstavitev ali predstavo priroma kak skromen šopek za nastopajočega, ali pa še to

Dr. Vanek Šiftar izbira prireditve. To soboto pa je prišel ...

naslednji priložnosti. Predvidoma bo v avstrijski Radgoni, potem pa spet v Soboti ...

Svetomartinski ? sporazum ?

Dolgočasno sivo jutro. Prvi delovni dan v tednu. Dobrodošla jutranja kava, da si človek priveže dušo. Obhod nevalgičnih točk ob slovenski-hrvaški meji dan prej poraja številna vprašanja, ki tudi ob kavici terjajo poštene odgovore. Z lendavskim županom Jozsefom Koconom ni potrebno dolgo usklajevati vprašanj: neposreden je, vendar še vedno dovolj diplomatski, ko spregovori o problemih, ki neposredno zadevajo ljudi ob Muri.

- Res, pogajanja države so tako rekoč na mrtvi točki. Z medžimurske strani mejimo na občine Sveti Martin na Muri, Mursko Središče in Podturen. Ni nam dana moč odločitve, naši koraki so majhni, odvisni od Ljubljane in Zagreba, vendar poskušamo doseči znosno bivanje ob meji. Vsi bi želeli, da bi bila meja na reki Muri, vendar ker so katastrske občine izhodiščna točka pri pogajanjih, je glede na te možnosti treba določiti okvire gibanja. V zgodovini je ta reka res veljala za mejno, vendar je skozi stoletja nešteto krat menjala svojo strugo in katastrofi iz stare Jugoslavije so upoštevali stanje, kakršno je še danes. Največje težave so na območju Hotize, Kapce in Kota in naš dogovor je tak, da v tem prostoru ustvarimo za tukajšnji življenjski prostor ustrezne razmere, vendar pa se morajo zavedati, da meja ni tam, kjer oni mislijo, da je.

- Mnogo ljudi misli, da se je država zaradi interesov na Trdinovem vrhu – Sveti Geri in Piranskem zalivu pripravljena iti kupčije in žrtvovati ta predel.

- V začetku sem tudi sam tako mislil, vendar moram vedeti, da bi bilo tako, če bi meja tekla po reki Muri. O kupčijah ne odločam jaz, ne sosednji medžimurski župani, ampak poskušamo le omogočiti ljudem na tem območju normalno in znosno življenje. Nas župane država ni pooblastila za pogajanja, vendar sem po številnih pogovorih s predsednikom razmejitvene komisije uspel z nekaterimi predlogi in tako smo se sestali 15. maja pri Svetem Martinu na Muri s predsednikom medžimurske županije in obema vladama posredovali memorandum. Mislim, da ljudi najbolj moti hrvaška policija, ki običajno patrolira ob Muri in po nasipu, zato sem predlagal, da bi to opustili vsaj za šest mesecev, vendar ni bilo odziva hrvaškega ministrstva. Sprejeli pa so predlog, da ne bodo legitimirali ljudi, ki obdelujejo svoje njive, pač pa le vse tiste občane, ki se bodo z osebnimi avtomobili vozili v tem pasu. S črenšovskim županom sva predlagala, da lahko tisti ljudje, ki nimajo dvovalstniške izkaznice, s potrdilom naše in črenšovske občine uporabljajo brod, kadar želijo pomagati pri delih na medžimurski strani. Ta predlog zdaj čaka na potrditev Ljubljane. Mnogi nasedajo tudi propagandi ob izdelavi katastrskih knjig na Hrvaškem, češ vsak podpis pomeni odpovedanje lastništva. V vseh demokratičnih družbah je zasebna lastnina sveta in po vsej Evropi so dvovalstniki, torej kakaj ne bi bili tudi pri nas?!

- Veliki strah in uganke za naš življenjski nasip.

- Moram povedati, da je usoda nasipa v naših rokah, saj leži že od 1993. leta nekje v nekem ljubljanskem predalu predlog sporazuma, po katerem

Hudiča, to romantiko naj bi razdelila meja! »Ivek bu sa dovolom došel k Micki ...«

naj bi za ta obrambni objekt na levi strani Mure skrbeli mi, na desni pa sosedje. Sedanja obnova bi stala okrog 35 milijonov tolarjev, torej mnogo manj kot odprava posledic vedno bolj grozeče elementarne nesreče. Vem, kot župan, sem odgovoren za delo civilne zaščite, vendar naše enote, v katerih je veliko novincev, ne morejo vaditi na nasipu, ker ljudje nimajo dvovalstniških izkaznic. Sosedom smo predlagali, da kot prispevek Hrvaške dovolijo izkop ustrezne količine materiala v gramoznici lendavskega Gradbenika za obnovo nasipa; mehanizacijo in vso rekonstrukcijo pa bi zagotovila slovenska stran.

- Kljub nekaterim naporom na lokalni ravni se bo življenjski prostor ob (ne)obstoječi meji zelo zožil.

- Prej sem mislil, da so tovrstni problemi večji, vendar če se državi uspeta sporazumeti, marsikje ne bo več težav. Toda, žal, zaenkrat smo na mrtvi točki, tem bolj, ker je slovenska zunanja politika angažirana drugod, trenutno tudi v krizi, in mislim, da do volitev ne bo veliko storjenega. Prepričan sem, da mora v tem trenutku nastati tak sporazum o medsebojnih pravicah in obveznostih, na podlagi katerega lahko izoblikujemo tak življenjski prostor ob meji, da bo sprejemljiv za vsakogar.

- To so vaša stališča, kaj pa hrvaški sosedje?

- Vsi štirje sosedje želimo doseči, da ob vsem dolžnem spoštovanju meje le-ta ne bi ovirala tukajšnjih ljudi. Vendar pa je treba povedati, da se vsa naša srečanja končujejo z vprašanji o tistih, ki so po petih, dvajsetih in več letih zgubili službe v lendavskih tovarnah in sedaj z nešteitim travmami, strahom, brez pokojnine in zavarovanja životarijo doma na Hrvaškem. To je v naših odnosih velika coka. Vendar sem prepričan, da bi mi že zdavnaj potegnili za vsakega sprejemljivo mejo, če bi hrvaška vlada prenesla nekatere pristojnosti na gospoda Ramovščka in naša slovenska na nas.

Zal se niti Ljubljana niti Zagreb ne zanimata preveč za obrobje, za drobne probleme, ki pa so za nas življenjskega pomena.

ELLA PIVAR

Fotografija: A. Abraham

LJUBLJANI CVETLIČNE LONČKE IZ PRORAČUNA!

Za najbolj nerodne in politično nezrele lahko to pomlad razglasim vse, ki so slovenski državi iz krajev ob Muri žugali s protestnimi zapori ali so jih celo izvedli. Gre za preprosto dejstvo, da so jih cestni minister, njegov kolega, ki skrbi za varstvo okolja, in drugi zgolj z enim odločnejšim nastopom prepričali, da je črna belo in obratno.

Ako so se na Tišini odločili za zaporo, bi morala trajati tako dolgo, da bi vlada na pritisk javnosti morala priti k njim s konkretnimi, rokovno sprejemljivimi in finančno podprtimi argumenti. Ne pa da je minister Umek porabil le dobro uro časa, da jih je prepričal. Radenčanov, ki so zadnji hip stisnili rep med noge, niti ne omenjam.

Židkovi protestniki iz Cankarjeve ulice v Murski Soboti tudi na ves glas grozijo, ko pa pride čas, da bi naredili kaj določnega, so zadovoljni s kakršnimi koli zagotovili.

Medtem pa se ljuba nam prestolnica ljubečega imena obdaja z nepreglednimi obvoznicami, avtocestami, kolesarskimi stezami, pločniki. Se malo, pa ji bomo Slovenci plačevali tudi cvetlične lončke in holandske sadike, da bo na vseh njenih oknih za prebivalce prestolnice zagotovljena dovolj idilična podoba.

Nam pa pripovedujejo, da izsiljujemo, da so od naše magistrske v državi še slabše ceste. Tako se človeka poloti melanholičen občutek, da so se v Ljubljani zmenili, da bo

najprej asfaltirana vsa Slovenija, in ko ne bo več niti ene slabše ceste, kot so naše, prekmurske, pridemo na vrsto mi. Če seveda potem kaka gorska pot ne bo zaradi preslabe izvedbe spet postala premalo elegantna in jo bo treba urediti.

Medtem pa nas tovarnjaki s priklopniki pobijajo in pohablajo sredi naših mest in vasi, podirajo ograje in hiše, mi pa protestiramo, zapiramo ceste in jih takoj odpiramo, ko nam ministri pojasnijo, da smo nestrpni. In nam prodajajo meglo v obliki floskul in nezanesljivih zagotovil, da nekoč nekaj bo.

Ko je ondan vaščanka, ki je v eni taki nesreči izgubila otroka, ostro prišla cestnega ministra, je kdo porekel, da je tudi ta gospa nestrpna? Ali da je nestrpen moj prijatelj, ki so mu hčerko s tovarnjakom zbili na pločniku na poti v šolo. Ali da sem nestrpen sam, ko hujskam, da je vladi treba dopovedati, da naj ne podpisuje sporazumov z državami, po katerih njihovim tovarnjakom ni treba plačati ničesar, da svinjajo po naših cestah, nam pa pokaže figo, ko zahtevamo zaščito zase.

Prihajajo volitve. Spoštovani volilci Prekmurja in Prlekije! Tistih, ki niso pripravljeni nastaviti svojih jajc, da bi oblastnike prisilili, da naj tega ne počno več, nikar ne obkrožajte na volilnih listkih. Poiščite prave Prekmurce in Prleke. Neupogljive in pogumne. Ne politikantov! Teh imamo dovolj za nekaj generacij.

MARJAN DORA

KOMEPenTAR

INDONEZIJA

Bali je čaroben otok, prepleten s tradicionalno kulturo domačinov, ki ti zaupajo, in seveda tudi ti njim, »na lepe oči«. Pa te ne razočarajo ali ogoljufajo. Toda kako dolgo se bodo še upirali vplivu Zahodnjakov?

KUTA je pravzaprav že mondeno letovišče – 5 kilometrov dolga peščena plaža, verjetno ena najbolj obljudenih. Domačini ti za malo denarja ponujajo vse mogoče. Raj za deskarje na valovih. V središču mesta so trgovine svetovno znanih blagovnih znamk. In tu debeli Nemci cele dneve ležijo na ležalnikih ob dragih hotelskih bazenih in uživajo pod ekvatorskimi žarki. Domov pa pridejo »polni« vtisov, da so letovali na Baliju. Toda to ni pravi Bali.

Kuta, procesija skozi mesto in vzdolž obale

Riževa polja na terasah so edinstvena na svetu.

Riževa polja do koder ti seže oko. Pogled nanje je čudovit in hkrati pretresljiv. Ljudje, do pasu v vodi, in dva vola, ki komaj vlečeta plug, nanje pa neusmiljeno pripeka sonce. Polja obkrožajo različne vrste palm – s kokosi, bananami, papajami ... In na severovzhodnem delu Balija nad jezerom Batur kraljuje 1717 m visok še delujoč vulkan BATUR.

Leta 1917 je uničil vas Batur – 60.000 domov in na tisoče ljudi. Na istem mestu so zgradili novo naselje, toda vulkan mu ni prizanesel tudi leta 1926. Bruhal je še leta 1963, ko je pod seboj pokopal 19 japonskih avanturistov, in leta 1971, nazadnje pa leta 1994. In na ta zadnji krater smo se tistega aprilskega dne odpravili vodnik Vajan in Slovenca, željna avanture. Bilo je peklensko vroče in pot je bila strma. In še – raj za kače. »Vajan, ali so tu kače?« ga vprašam. »So, so,« pove ravnodušno, »dve vrsti. Rumene in zelene. Zelene niso nevarne, rumene pa so! Mojega sina je lani pičila rumena in morali smo celo k zdravniku.« (Kar se na Baliju zgodi zelo redko in samo v najnujnejših primerih!) »Fant je bil ves dan omotičen! Toda naslednji dan je že tekal naokoli.« Če bi ta rumena kača pičila naju, bi bila omotična najmanj 14 dni ali pa bi se zgodilo še kaj hujšega. Toda tega mu nisva razlagala, saj neopornosti belcev ne bi razumel. Pa še to – Vajan se je na pot odpravil bos. Sele po kakšni uri hoje po vroči strjeni lavi si je nadel japonke.

In potem prilezeš na vrh. Ko stojiš na robu kraterja, iz katerega se seveda še kadi, v nekaj trenutkih prevrtiš film svojega življenja in adrenalin se ti poviša na maksimum. Potem ko se po štirih urah vznemirljive in naporne hoje vrneš, imaš občutek, da je tvoje življenje zdaj popolnejše.

Rob kraterja na Baturju, ki je nastal leta 1994.

Se odpravljate na počitnice? Bi radi doživeli veliko avanturo? Želite spoznati moč oceana ali strahu ob robu vulkanskega kraterja? Bi radi tavalili po džugli ali leta za tisočermi ptiči? Ali pa se morda želite potapljati med živopisnimi ribami? Preprosto! Pojdite v Indonezijo, pojdite na Bali. Tam so vse reči v življenju sila preproste.

JE K

140 kilometrov dolg in 80 kilometrov širok in meri 5620 kvadratnih kilometrov površine, višjih od 2000 m (najvišja gora je 3143 m). Obkrožata ga Indijski ocean in milijone ljudi. Državna uredila

BALIJC. Vitki in temnopolti, oblečeni v živopisne saronge (tradicionalno oblačilo, velika ruta, ki si zavijejo okrog pasu, tako moški kot ženske). Revni

kot cerkvene miši. Vendar nasmeji in srečni. Vedno in povsod jedo. Običajno s palminih listov. Do tujcev so prijazni in vsakega ogovorijo.

Mnogi se odpravijo za zaslužko v večja mesta, predvsem Džakarto. Toda običajno ostanejo reveži – zadeva denar, sicer so bogati. Toda tem v nadaljevanju.

Večina se jih ukvarja s kmetijstvom. Zaposlenih je malo – nekaj v državi, nekaj si jih denar služi s turizmom. Riževa polja, dve krogi deset kokoši in nekaj petelinov (petelinji boji so še vedno zelo priljubljeni) – to je njihovo premoženje. Pa hiška in moped. Kako jim minca dan? Predvsem – neverjetno počivo. Delo si moški in ženske delijo. Večina rezbarijo, delajo na polju ali posejajo pod banjanom (za te kraje značilno drevesom). Nekajkrat na dan obišče tempelj. Če jih kje na poti preseže dež, utrgajo palmin list in zlezejo na njega. Proti večeru sledi umivanje v umazanem potoku hkrati perejo umivajo sebe, peteline, perilo in mopede. Vmes desetkrat pomejo svoje dvorišče, ženske pa plete darilne košarice, ki jih vedno povsod nastavljajo bogovom. Otroci se potikajo po cestah ali se igrajo ob morju z raki, pajki ali rastlinami, saj igrače ne poznajo.

Balijka na poti v tempelj, potem ko je skrbno pripravila dar za svojega boga.

Šola. Osnovno šolo obiskuje 90 odstotkov balijskih otrok. Slaba polovica jih nadaljuje poklicno izobraževanje in tretjina se jih odloči za nadaljnje šolanje. Tudi osnovno šolo je potrebno plačati, starši pa nimajo denarja. Tako največ mladostnikov ostaja doma.

V templju. Le kakšna usoda jih čaka?

Toda to ni Bali iz turističnih prospektov. To je tisti pravi, neoskrunjeni Bali. Edini od približno 13.700 indonezijskih otokov, ki je ohranil hindujsko vero. In ravno v tem je njegov čar, ki pa ga odkriješ šele takrat, ko se predaš njegovemu življenju, kulturi, veri ...

BALI?

Otok leži samo 8 stopinj južno od ekvatorja, centralnega gorovja je kar nekaj vrhov, (pik Gunung Agung), in precej še delujočih vulkanov. Na otoku živi nekaj manj kot 3 milijoni ljudi, predsednik pa je Suharto.

... poti z riževih polj

Na Baliju so nekaj posebnega tudi CESTE. Teh še ni prevozilo veliko avtomobilov – v glavnem motorji in t. i. bemoji (majhni kombiji, namenjeni turistom), pa še ti po levi strani. Pač pa je njihove ceste prehodilo veliko perutnine, krav in psov. Prometnih znakov skorajda nimajo, prav tako ne tabel z napisi krajev. In potem, ko si Evropejec najame moped in se seveda zgubi, prijaznega domačina poprosi, naj mu na zemljevidu vendarle pokaže, kje je. Zemljevid pa je za domačine neznanka, ki jim je bogovi še niso razložili.

... ržnica v Ubudu. Svojevrsten splet barv, dišav, miru in umazanije ...

Med 18-urnim letenjem v Evropo nato podoživljaš 20 dni bivanja v drugačnem svetu, kjer vladata sreča in mir, kjer življenje narekujejo narava in bogovi. In potem se vprašaš, kaj ima skupnega tvoj način življenja z njihovim? NIČ. Zato, ker je njihovo življenje preprosto. O, balijski bog, katerikoli že, daj nekaj te preprostosti tudi nam.

Bali je!

... prebere, zveni nekaj podobnega kot Safari.

VONJ PO KADILU

Tempelj živopisnih barv

VERA – posebnost Balijske vere je hindujska vera. Najpomembnejši bogovi so trije: Brahma ali Stvaritelj, Višnu ali Zaščitnik in Šiva ali Uničevalec. Potem jih varujejo še domači bogovi. Častiti je potrebno tudi Durgo, boginjo smrti, pa seveda demone gora, morja, podzemlja in še česa. Vsak posameznik kliče še samo njemu znanega boga. Mednje pa se prepleta animizem, kar pomeni, da ima za Balijsce vsaka reč na tem svetu dušo. In z bogovi je potrebno biti prijazen, njihovim željam je potrebno ustreči, pravijo. Zato jim postavljajo templje, tudi vsaka hiša ali gostilna ima svoj majhen tempelj, postavljajo jih celo na riževih poljih. Balijske bogovom večkrat na dan darujejo košarice, ki jih spletejo iz bambusa. Vanje dajo nekaj sadja, pisanega cvetja in seveda riža ter kadilo. Nastavljajo jih ne samo v templje, ampak tudi na pločnike, v avtomobile, na pulte v trgovinah. Tako jih prosijo za srečen dan, če pa je ta že za njimi, se jim zanj zahvalijo. Bogovi imajo radi tudi saronge, zato je najbolje, če v njem preživiš kar ves dan. V tempelj pa brez njega sploh ne smeš.

Vse to za njihovo neizmerno srečo in bogastvo. Kozmos je poln pozitivne in negativne energije, v življenju se prepletajo dobre in slabe reči, ki se na koncu zlijejo v harmonijo. Zato Balijski oltarje zavijajo v rute v barvah šahovnice – belo je dobro, črno je slabo. V življenju pa je obojega enako. In oni se tega zavedajo.

Pokopališče v vasi Bali Aga. Nekoč so trupla položili v zaboje iz bambusa, da so razpadla. Lobanje so zlagali pod banjan, druge kosti so pustili razmetane. Danes pokojne zavijejo v listje benjamina (fikus), ki je za Balijsce sveto in čašчено drevo.

Če na svetu obstajajo sanjski otoki, potem so to koralni otoki – Gilliji. Travangan in Meno. Majhna otoka, kjer ti lahko ponudijo samo kokos ali ananas.

75 let smeha in solza

ZGODBA O KALVARIJI IN SREČI PRIMORČEV, KI SO 1921. LETA SKORAJ PO SEDMIH LETIH BLODNJE PO EVROPI NAŠLI SVOJ DOM, KJER SO VZTRAJALI DO ZADNJEGA IN KAMOR SO SE VRNILI TUDI PO SARVARJU

- No, otroci, zdaj bomo pa živeli po grofovsko, se je grenko nasmehnil oče, ko smo prispeli na petišovsko pristavo. Spet nov pristanek in potem dalje, sem pomislil, kajti po skoraj sedmih letih blodnje po Avstro-Ogrski in potem še v Kraljevini Jugoslaviji je zbledel spomin na kraški dom v Opatjem selu, kjer sem obiskoval prvi razred osnovne šole. Vse se je začelo zaradi Doberdoba. Hudičevo je pokalo, mama je pograbila, kar je zaslužila kot služkinja v Afriki, in krenili smo na dolgo pot v Avstrijo. Vsak na svojo stran. Otroci z očetom v taborišče Bruck, kamor je pozneje prispela tudi mati, in šele ko je na tisoče mož izkrevavelo na bojiščih prve svetovne vojne in Franca Jožefa ni bilo več, smo se znašli na vlakcu, ki je peljal proti Jugoslaviji. Kdo ve, na koliko slepih tirih smo pristali, preden so nas odložili v Strnišču pri Ptuj. Od tam pa so nas končno poslali na lepo, bogato ravnino, toda bili smo begunci, ki so jim odmerili devet oralov grofovske zemlje, obuja spomine na davna leta tega stoletja Angel Pahor, ki mu je zibelka tekla na Krasu v Opatjem selu in je sedemleten moral po svetu.

Z devetinosemdesetimi leti starosta primorskih kolonistov pozablja dogodke, vendar ve, da so kot vsi drugi tudi oni v začetku živeli na pristavi, in ko sta starša uvidela, da ni poti nazaj na Kras, so začeli zidati in kupili so kravico, kot drugi prišleki. Primorski begunci so pognali korenine tam, kjer jih niso pričakali s slavaloki.

Kolonizacijo v Prekmurju so narekovali narodnostni in gospodarski razlogi: predvsem so ob madžarskih vaseh naselili priseljence, da bi okrepili slovenski živelj na ozemlju, ki je bilo po mnenju jugoslovanske oblasti narodnostno ogroženo. Pravno osnovo za kolonizacijo so dale predhodne odredbe za izvedbo agrarne reforme. Te so določale, da dobijo od razlaščenih veleposestniške zemlje zemljo državljani, ki bi jo obdelovali, imetja pa nimajo ali ga nimajo dovolj za preživljanje svojih družin.

Taki reveži, ki so čakali na delitev agrarne zemlje, so bili tudi prekmurški kočarji, »beroši«, poljedelski in sezonski delavci.

Toda Slovenija je imela tudi številne ljudi brez zemlje – begunce z Goriškega. Le-ti iz doberdobske okolice so morali po izbruhu prve svetovne vojne zapustiti svoje domove in kraške njive. Tedanja monarhija jih je po večini odposlala na Češko, kjer so jim po končani vojni ponudili državljanstvo in zemljo, toda kljub ugodnostim ponudbe niso sprejeli. V strahu pred italijanskim

nasiljem se niso mogli vrniti v razdejene domove, in tako so 1919. leta pristali v taborišču v Strnišču in v Ljutomerški okolici.

Ker taborišče v Strnišču ni moglo ostati za vedno begunsko bivališče, sta glavno poveljstvo za agrarno reformo pri deželni vladi in agrarna direkcija iz narodnopolitičnih razlogov podpirala zamisel, da goriške družine naselijo na dolnjelendavskem ozemlju, na Esterhazyjevem posestvu. Pobudnik tega je bil Anton Štrekelj, pred vojno ravnatelj kmetijske šole v Gorici in delegat glavnega poverjenišva za agrarno reformo v Murski Soboti. 20. maja 1920 je poverjeništvu v Ljubljani predlagal, da bi kmete begunce z Goriškega naselili na Esterhazyjevem v Petišovcih. V poštev bi prišlo okrog 60 družin, večinoma iz Opatjega sela in Hudega Loga, vasi na krasu, ki sta bili popolnoma razdejani. Petišovsko zemljišče je tedaj obdeloval velenajemnik Hertelendy, ki so mu odpovedali najemno pogodbo.

Že sredi istega leta so se razširile vesti, da nameravajo begunske družine naseliti na Esterhazyjevem, česar pa domačini niso hoteli slišati. Klekove Novine v 39. številki z mastnim naslovom naznanjajo naselitev Primorčev v Prekmurju:

»V Prekmurju niti telko zemlje nega, ka bi na revno i siromašno ljudstvo, štero preveč potrebuje zemljo mogli zadovoliti ... Veleposestniki v Prekmurju komaj telko zemlje majo, da s tem niti našega prebivalstva nede mogli zadovoljiti. Tej veleposestniki so tudi patronje naši cerkvi, če se jim zemlja vsa razdeli, što

»Dolgo smo nosili v sebi težo svojega begunstva, pretkano s solzami in smehom. Takšno je pač življenje,« rad poudari Drago Ferfolja.

de pa držao gor naše cerkvi in farofe, s tem naj računajo, ki ščejo zemljo deliti.

Čemu k nam tujce priseljevati? Tak je preveč gosto prebivalstvo Prekmurja. Ali naši ljudje naj idejo v Albanijo ali Makedonijo, šteri so se tu rodili na domačej grudi. Tej so tu rojenio i ostanejo tu, naj jim dajo dovolj zemlje. Primorčev naselite tja, tej bliže pripadajo k Albaniji i Makedoniji ...«

Klek in njegova Kmetška zveza nista mirovala, na ministrstvo za agrarno

Le složni so lahko obstali ob robu prekmurske ravnine. Slika je izpred druge vojne, ko so v koloniji rasle prve zidane hiše.

reformo sta naslovila protest in prosila ministra, »naj z močno roko prepreči kolonizacijo v Prekmurju in naj se počaka na tiste uboge naše rojake v Ameriki, da se vrnejo, kateri so podpisanemu (Kleklu, o. p.) naznanili, da se hočejo doma naseliti«.

Protest je zalegel in v začetku 1921. leta je vse kazalo, da Primorčev ne bo v Prekmurje, toda z odredbo št. 9846 z dne 25. aprila je ministrstvo dovolilo, da se 25 družin iz begunskega taborišča v Strnišču naseli na Ester-

Ta pepelnik je edini spomin na naš dom v Opatjem selu, pravi Izidor Šfiligoj, za prijatelje večno veseli Doro.

hazyjevem veleposestvu, in sicer takoj. Okrožni agrarni urad je zaradi stanovanjske stiske, in ker so še veljale najemne pogodbe z Hertelendyjem, prosil za odlog. Kljub številnim odporom je okrožni agrarni urad 25. junija poročal v Ljubljano, da je 31. maja oziroma 1. junija sedem begunskih družin iz Ljutomerškega sreza prispelo v Petišovce.

Med prvimi priseljenci je bilo osem družin s priimkom Pahor, dve družini sta se pisali Ferfolja ter po ena Šfiligoj, Jelen in Grebenjak.

»Šfiligojev rod izhaja iz Opatjega sela s Krasa, toda jaz sem rojen 1921. leta v begunstvu v Križevcih pri Ljutomeru. Mama me je na rokah prinesla v Petišovce, in čeprav sem med najstarejšimi kolonisti, ne čutim tistega domotožja, ki je prežemalo moje starše. Kmalu smo ostali brez očeta in mama je za očetov pogreb morala prodati še zadnjo kravico. Pa kako težko smo jo kupili! Ko jo je oče prignal na dvorišče, smo skakali od veselja, saj smo tako lahko obdelali njive. Dolgo

Angelo Pahor, najstarejši kolonist v Petišovcih

smo tokli tisto prekleto revščino, toda tudi smeh je odmeval po blatnjah. Velikokrat pomešan s solzami. Življenje me je zgodaj postavilo na trdna tla.

Na Orešju sem z vso resnostjo zatrdil notarju Szomiju, da sem star že sedemnajst let, čeprav sem jih napolnil komaj petnajst, da sem lahko šel na delo k Našički. V boju za preživetje nisem imel časa razmišljati o tem, da sem begunec. Bil in ostal sem Doro, ki je enako dobrodošel v vsaki družbi, govori drugi starosta petišovske kolonije, človek, ki je tudi v drugem izgnanstvu 1942. leta v

Sarvarju med domačini našel prijatelje.

Težo svojega begunstva je, čeprav je bil rojen že v Petišovcih, veliko težje prenašal Drago Ferfolja.

- Rojen sem na Esterhazyjevem marofu, kjer je stalo nekaj hiš za delavce. Moji starši so bili med prvimi priseljenci, kasneje so prišli še Istrani, toda mi Primorci smo bili zelo enotni, kajti nas tukajšnji niso marali in le rojak ti je lahko pomagal.

V začetku nismo upali blizu vasi, kajti staroselci so z bičem udrihali po nas. Za njih smo bili vsiljivci, ki so jim odjedli zemljo in beseda »begunc« je veljala za psovko. Staršem je bilo še huje, toda na kraškem kamnu, od koder so izvirali moji, je bilo še težje preživeti. Iskreno vam povem, da so moji rojaki na teh 9 oralih delali čudeže. Njive so obdelovali z motikami, prekopavali z lopatami, vsako ped so obdelali. Oče je vedno govoril, da je tod zemlja zlata. Složni smo bili pri delu in zabavi. Nekoč je bila kolonija vrsta majhnih blatnjač, pozneje je nastalo nekaj zidanih domov, kjer živijo le še starejši.

Mi smo se vrnilo tudi po Sarvarju, ker smo tu doma, toda mladih ne veže več ta gruda, ki nam je pomenila in še pomeni srečo in spono tudi po petinosemdesetih letih ...«

ELLA PIVAR
Fotografija:
A. Abraham

Pahorjevi, preden so prispeli 1921. leta v Petišovce.

pen
ben

V letih 1485 do 1487 je nastal zanimiv popotni dnevnik izpod peresa oglejskega kanclerja Paola Santonina, ki je na vizitacijskih popotovanjih spremljal škofa Petra Carlia iz Caorla po pokrajinah Dravske in Ziljske doline ter južne Štajerske, ki so jih opustošili Turki. Posredujemo vam nekaj zanimivih odlomkov.

VEVERICA V ZELIŠČNI OMAKI

Iste dne je bilo sila obilno kosilo v kraju Kočane; pri njem je bil navzoč mogočni gospod Lenart, presvetlega gospoda cesarja kastelan na gradu Pittersberg (Prutisperch) v Ziljski dolini, čezvse skromen in z najvišjo prijaznostjo obdarjen mož. Kosilo je bilo bogato založeno z domačo in divjo perjadjo in štirinožci in med drugim so postregli z veverico v zeliščni omaki. Po kosilu je nastopil igra svetlega gospoda Lenarta, grofa goriškega, ki je na več načinov igral na cister in na lovski rog, uganjal vseh vrst norčije z gibom in besedo in spravljal s svojimi šalami vse goste v smeh in dobro voljo, da so se sprostili in si docela opomogli ...

V LASTNEM SOKU DUŠENA KAPUNA IN MNOŽICA DRUGIH JEDI

Po posvetitvenem obredu je bilo nared kosilo in za mizo so sedli častiti gospod škof sam, vikar fare svetega Danijela in drugi popotni spremljevalci v kar lepi obednici na severni strani, v drugi, ki gleda na

ZA BLAGOR DUŠE IN TELESA

in položaja tega moža. Sladic pri pojedini ni bilo, ker – tako pravijo – ne rastejo po gorah. Naposled smo vstali od mize, za katero je bilo še bolj prijetno po zaslugi odličnih vin raznih vrst; točili so nam jih v srebrne kupe. In po zahvali za prejete dobrote, kakršna je v navadi med prelati, je naš škof birmal najprej sinove taistega kastelana, potem pa še druge, ki so bili prišli tja. In navsezadnje smo zajahali konje in se ob sončnem zahodu odpravili v gostilno na Muti; pot sta nam kazala in nas spremljala gospoda kastelana gradov Pittersberg in Weidenburg ...

Z UMAZANIMI SPODNJICAMI ZAMAŠIL OKNO, DA VETER NE BI ŠKODOVAL ŠKOFU

Pri vratih cerkve svetega Ožbalta je naslikan sveti Krištof, delo zlahtnega umetnika: samo dihati bi se moral, pa bi se zdelo, da je živ. Kosili smo v javnem gostišču, kjer so nam postregli z vsaj sedmimi jedmi: med njimi je bila jed iz zelo sladkih kruščk, ki so jih najprej skuhal v vodi, potem položili v skledo in naposled polili z maslom in polsladkimi začimbami. Tudi rib ni manjkalo, dragih in okusnih, ocvrtih na olju in kuhanih v vodi. Tudi troje vrst vina so našli v srebrne kupe: za prvi požirek imenitno malvazijo, nato furlansko vino, pri poobedku pa še sladko in pitno rebulo.

Po kosilu se je škof umaknil v svojo sobo, da bi se malce odpočil od

Kopanje in drugi užitki ...

Jedlo se je in pilo, da so se napenjali trebuhu

zahod, pa sta se usedla mogočna gospoda, gospod Lenart, kastelan na gradu Pittersberg, in gospod Lenart Horumberger, ki sta bila omenjena že zgoraj, s svojima prelepima in čednostnima ženama, in sicer skupaj z ženo prej imenovanega gospoda Volbenka, ki je tudi sam jedel z njima. Na škofovo mizo so prinesli najprej dva mlada, pitana, v lastnem soku dušena kapuna, ki je od njiju ostalo bore malo, ker sta bila okusna pa tudi zato, ker so ju kot prvo jed hlastno pospravili gostje, ki jih je od dolge poti in zelo pozne ure za okrepčilo že grudila lakota. Prostor sta odstopila postavit in lipanom, dušenim na podoben način, ki so jih postavili na mizo v večjih skledah brez omake; nekateri so jih jedli s kisom, začinenim z dišavami, čeprav jih je malo prej prinesel še moker ribič.

Na tretjem mestu so bile na vrsti živali, ki letajo hitreje in skačejo giblje: jerebice in pečene mlade srne. Ob tem naj povem nekaj prikladnejši za poskok kakor za polet, vendarle z noži in zobmi pogladi za jerebicami letavkami v skledi. Potlej so prinesli jed, ki ji pravijo puprova (piperata); v njej je veliko smine, a poskusili so jo le redki. Potem so prili večji lipani in postavi; plavale so v omaki, močno obarvani od začimb: kot bi trenili, smo jih polovili, gostitelju – ali bolje rečeno kuharju – pa prepustili omaki. Na vrsti so bile jerebice, kuhane v vodi, in dve kure, ki jih lovijo po strmih gorah v tistih krajih; v zeleni zeliščni omaki so bile in z lahkoto smo jih snedli. Škof sam in njegovi spremljevalci so mislili, da je po tolikih jedeh kosilo pri koncu, in že smo se obrnili h gostitelju, ki je jedel z nami, da se mu prav lepo zahvalimo za toliko čast in izbrano in obilno gostijo, ko je z roko zapovedal molk. In glej, že prinese eden od strežnikov na visoko dvignjenih rokah široko skledo, v kateri je bil kos slanin in na njem zelje. Tega se je Santonino zdržal, da bi mu ne obležalo v šibkem in nerazpoloženem želodcu, in če povem po pravici, zdelo se je, da imajo doma, ga vsi pri tej jedi takele težave z želodcem. Vendar se je tek, ki nas je minil zavoljo ponujenega »krauta«, spet zbudil, ko so prili z medom polni krofi, ki jim pravijo pastille, in kisle mleko. Nazadnje so bile na vrsti raznih vrst hruške, nekatere silno velike, pa tudi jabolka odličnega okusa in barve. In kar je bilo od vsega tega še večjega občudovanja vredno: sam mogočni kastelan, obdarjen z vsakršno prijaznostjo, je osebno stregel svojim gostom; ne škofove prošnje ne prošnje kogar koli drugega ga niso pripravile do tega, da bi ne bil stal in stregel od začetka do konca gostije, ki je po tamkajšnji šegi skoraj dve uri. To se je zdelo zares vsem, posebno še meni, nevredno dostojanstva

Rokodelci in uživalci življenja nekoč

Helene v tem kraju; cerkev je kot podružnica podložna farni cerkvi v Dolsachu v salzburški škofiji. Potem smo kosili in razen z mnogimi drugimi jedmi so nam postregli s pečenimi brinovkami, ki jih v teh krajih ni veliko in veljajo za dragocene ptice. Vas sama ne leži čisto na ravni, ampak ob vznožju ne preveč strme gore: tod pridelajo veliko orehov, kot sem že povedal, in nič manj jabolčk in odličnih hrušk, obrnjena pa je na jug. Po okrepčilu je šel škof spet v cerkev in tam birmal mnogo ljudi. Navzoč je bil tudi knez goriški z gospo grofico in svojimi dvorjani – kakih štirideset jih je bilo – ki so prijezdili tjakaj okrog devete ure. Škof je birmal kakih 10 lepih postavnih devic iz grofičinega spremstva, prav tako tudi precej grofovih služabnikov. Ko jih škof v nasprotju z grofovo željo ni udaril po licu dovolj krepko, se je ta malce ujezil in rekel: »Nit gut pischio!« Jadrno je odšel iz cerkve, še prej pa jim je lastnoročno primazal kar krepke zaušnice vpričo birmajočega škofa. Videti je bilo, da je grofici pri tem malce nerodno ...

BELO IN RDEČE VINO IMENITNE BARVE IN OKUSA

Trinajstega v mesecu je častiti gospod škof posvetil kapelo taistega gradu v čast svetega Miklavža, škofa in spoznavalca, in svetega mučenca Boštjana in v oltar položil relikvije obeh svetnikov in svetega Jurija in svete device Uršule. Po svetem obredu smo začeli kositi v lepši in imenitnejši grajski obednici. Na posebni mizi je bilo veliko posod in dragocenosti iz pozlačenega srebra, dragocene kupe in žlice raznih vrst, lepih in čudovitih oblik, ki bi lahko bile v kar največji okras pojedini in mizi katerega koli kneza. On sam, zlahtni in odlični vitez, se je dobro ujemal s svojimi dragocenostmi: oblečen je bil v obleko, pretkano z zlatom, in nosil zeleno čepico s krog in krog uvezenim, z velikimi biseri okrašenim trtnim vencem, na zatilju povezanim s tremi svetlimi vrtinami iz belkasto ali zelenkasto sijočih biserov. Imenitni gostitelj je dal postreči z dobro pripravljenimi in z zafranom obarvanimi vampi že doraščajočega teleta; za drugo jed so ležale pred nami kuhane ribe, in sicer samo menki, lipani in postvi. Oboje smo pospravili, ne da bi nas bil kdo spodbujal. Kot tretja jed so prili na mizo piščanci, ki jih v Italiji ni, in jagnjetina na žaru. Na četrtem mestu je potek kosila nadaljevalo zelje v skledi, na njem pa slanina in venec klobas, podoben našim lukanikam. Ta jed je bila pripravljena bolj izbrano kot sicer in je šla skoraj vsem v slast. Potlej je prišla na vrsto kuhana srnina z jabolki, potresena z nasekljano čebulo in začimbami. Ker je prišla pozneje, kakor bi bila terjala njena narava, ni šla pod mojo streho. Na šestem mestu je pristalo na mizi goveje meso z odličnimi piščanci, potopljeno v mastno omako: le malo naših ga je kaj zaužilo, ker v prenočišču želodca zanj ni bilo prostora. Predzadnja jed je bila mesna juha z oluščeni ječmenom, ki je bila gostom pogodu. Za poobedek smo imeli velik kos mladega sira, sveže orehe in sladke hruške. In kaj naj rečem o belem, rahlem in lepo oblikovanem kruhu, ki mu pravijo Toskanci buffetto? Kaj o belem in rdečem vinu imenitne barve in okusa, ki so ga po mojem prinesli iz samostana v Rožcu ...

naporov prestane poti in truda ob opravljenem posvečevanju: vse to ga je, je zatrjeval, precej utrudilo. Santonina pa je ta dan in tisto noč od spremembe zraka in mraza hudo bolela glava.

Tukaj je to noč avstrijski duhovnik s svojimi že čisto črnimi in zamazanimi spodnjicami zamašil okno spalnice, da severni veter ne bi škodoval glavi in želodcu našega škofa, ki je ležal nasproti okna ...

GROFOVO KLOFUTANJE OB BIRMI

»Enajsti dan meseca je naš škof posvetil kor z oltarjem cerkve svete

PRELEPA GOSPA MARJETA

Potlej smo kosili v zelo udobni hiši plemenitega gospoda Andreja Meichsnerja. Postregli so nam z več jedmi kot sicer; sijajno so bile pripravljene. Med njimi je bil prvi na vrsti tolst kapun s še enim manjšim piščancem; drugič, veliko zelo svežih in izvrstnih rib brez omake, med katerimi ni plaval, temveč je spokojno ležal kuhan menek, težak tri libre, brez omake in začimb razen soli; o tej vrsti rib glej drugje. Med drugim je imel tako slastna jetra, da še nikdar, kar pomnim, nisem jedel od ribe kaj slastnejšega. Tretjič, več pečenih piščancev z jancim hrbtom oziroma ledeno pečenko; četrtič jajca, v vodi »izgubljena« (tako jim pravijo) in potlej še enkrat v ponvi ocvrta na maslu; v skledi so čeznje politi sladko čežano, obarvano z zafranom in rahlo okisano. Petič, druge ribe v svoji omaki, za katere človek ne bi bil rekel, da so kaj drugega kot postvi; šestič, poprovka s srnino; sedmič, rahlo pečivo, posuto s hladnim snegom ali bolje rečeno z odličnim sladkorjem; osmič, »kraut« s slanino v skladu s slovesnostjo pojedine; devetič, gost, zelo sladek močnik; desetič, izdatna količina v ponvi ocvrtih golobčkov; enajstič, meso enoletnega pitane kostruna z omako; na koncu pa sladek sir s hruškami, jabolki in rdečkastimi breskvami, nabranimi tik pred tem v sadovnjaku plemenitega gostitelja, ki po okusu in lepoti niso veliko zaostajale za našimi.

BILO JE PRED 500 LETI

Vrh tega je bil kruh bel in rahel, belo in črno vino s tako cvetlico in barvo, da ga ni kazalo zametavati, prti in prtički pa snežno beli. Gospod gostitelj je Bogu dopadljiv in zelo pobožen mož, pomočnik in podpornik duhovnikov in revežev, obdarjen z velikim častnim bogastvom, vedrega čela in vselega obraza; čeprav smo ga vsi večkrat prosili, naj prisede k mizi, je raje stregel kakor jedel. Ima ženo, Marjeto po imenu, ki mu je podobna v prijaznosti, pobožnosti, skromnosti, čednosti in plemenitosti; je hči plemenitega gospoda Janeza Sackla (Sachkel) in četrta zakonska žena prej imenovanega gospoda Andreja. S svojo plodnostjo mu je podarila potomstvo, ki mu zavoljo jalovosti prejšnjih treh žena ni bilo dano. Stara je kakih dvajset let in že mu je rodila fantka nenavadne lepote, trajno poročstvo medsebojne ljubezni. Gospa si sme po pravici lastiti ime Marjeta, saj je tako lepa in zala: kakor se dragocen biser blešči med drugimi kamni, tako jasno žari ona med vsemi ženami, kar smo jih dostihmal videli v teh krajih. Po kosilu, po katerem so z našim škofom sedeli častiti gospod župnik Janez Radel in plemenita gospoda Janez Slintenburg in Jurij Sackel, je škof zaradi neznanke dežja birmal veliko ljudi kar v hiši gospoda Andreja; med birmanci je bila prej omenjena prelepa gospa Marjeta, njegova žena. Po vseh teh opravljenih smo naposled odšli nazaj v Šmohor, čež pa medtem ni ponehal ...

PRAV NEŽNO GA JE PODRGNILA Z BELIMI IN MEHKIMI ROKAMI

»Ta dan je plemeniti in mogočni gospod Jurij Vend, kastelan na gradu Prižanku ... Resnično najbolj omikani in čez vse zlahtni gospod, kar jih poznam, je na večer povabil Santonina, naj gre z njim v kopel, da bi s telesa očistil naslago umazanije, ki se mu je nabrala na dolgem potovanju. Malo pozneje je, rekel bi, da na njegov ukaz, vstopila prežlahtna gospa Barbara Flaschberger ..., hči gospoda na gradu Flaschbergu, ki je bilo o njem zgoraj povedanega dovolj, njegova žena, stara dvajset let, zelo lepa in predvsem priljudna in dobrotna, vendar vselej spodobno čednostna in skromna. Na možev ukaz je Santonina, ki se je sprava branil, potlej pa se, ker je bilo že tako sklenjeno, uklonil in privolil, prav nežno podrgnila z belimi in mehкими rokami po telesu do trebuha exclusive. Potlej mu je umila glavo in jo dodobra očistila; naposled je z obilnim polivanjem vode taistemu Santoninu očedila ude od trebuha do peta vsakršne nesnage. In po opravljenem delu se je zahvalila, ker je izvolil tako potrpežljivo prenašati izkazano uslugo. To bi nemara kdo, ki ne pozna krajevnih običajev, štel čednostni gospe v greh, njenemu možu pa očital nespamet in lahkomišelnost, da je pripeljal v kopel svojo lastno, povrh tega tudi mlado in lepo ženo, da bi bila na uslugo tujcu. A če bo pazljivo pretehtal deželne šege, bo štel vse to obema v najvišjo hvalo in krepost ...»

Po popotnem dnevniku Paola Santonina brskal F. ŠTEFANEČ

Pojedina na prostem v šestnajstem stoletju

SLOVENSKI GLASBENIKI SO KIKIRIKALI

Zoran Predin pa je na podelitvi zlatih petelinov znesel jajce. Čeprav smo pirhe že barvali, je bilo na prireditvi kar nekaj takih, ki so pridno kokodakali. Če odmislimo nesmiselnost nekaterih

nominiranj, tako je bil na primer nominiran kot najboljši rock pevec tudi Adi Smolar (se vam zdi, da je Adi rocker?), lahko ocenimo, da je bila to prireditev Anje Rupel, Mie Žnidarič, Letečih potepuhov, Lojzeta Slaka – vsak je odnesel po 3 peteline. Po dva sta si prislužila Davor Božič in Oto Pestner. Oto kot najboljši pop pevec ter najboljši narodnozabavni pevec. Kar sami presodite, kako je to mogoče. Potem pa so tukaj še nagrajenci, ki so dobili po enega: Čuki, Šank rock, Zoran Predin, Slovenski oktet, Adi Smolar, Urban Koder, Rok, Golob, Stanka Kovačič. Tako, juhica iz petelinov se je skuhala, tisti, ki so odšli praznih rok, so jo srebali kar vročo. Drugače pa je tako pri petelinih kot pri viktorijah vse po starem.

HLADNA VOJNA

SE NADALJUJE

Tako kot sta včasih tekmovali vele-sili Amerika in Rusija, kdo bo koga, tako

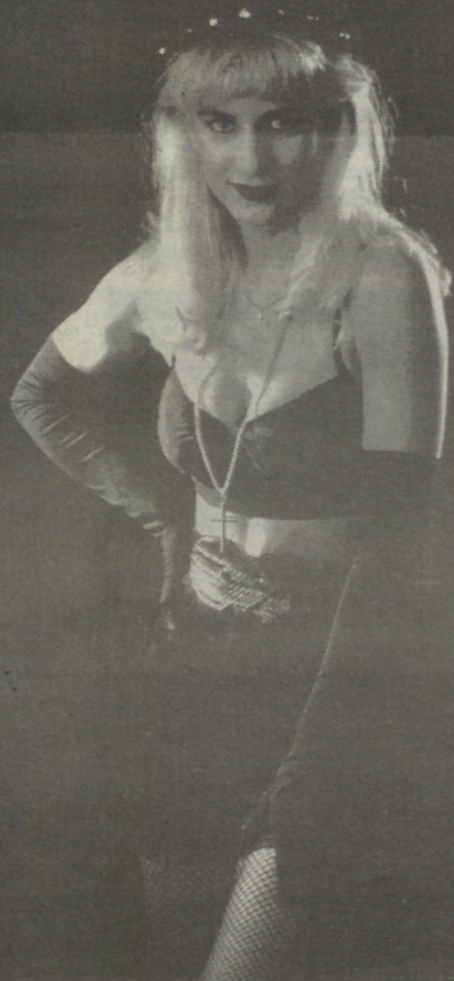
se sedaj dajeta Pop design in Vili Resnik. Sreča, da jima pri tem spopadu ni uspelo vključiti še kakšnega jedrskega orožja, ker bi bili drugače že vsi pokojni. Rezultati spopada nihajo. Obe sprti strani sta namreč izdali svoja albuma. Pop design svojega z naslovom Volk samotar, Vilijev pa nosi naslov Zdaj živim.

REGINA

- obleko za nastop prispevala Mura,
- prstan je bil unikatno izdelan k obleki (2 cm velik avstralski opal z vdelenim briljantom), oblikovala ga je Nataša Sturm,
- čevlji izdelani iz enakega materiala, po meri,
- pri vsem drugem mi je pomagalo podjetje Saubermacher Komunala (kovčki, obleke za čez dan ...), tega sem še posebej vesela, saj sem z njimi že sodelovala pred mojim uspehom,
- ni bil le moj nastop, ampak smo uspešno promovirali tudi Slovenijo.

PLES, GLASBA ALI NOVINARSTVO, TO

JE SEDAJ VPRAŠANJE

Andreja Makoter si je svojo pot začela utirati kot marsikatera hollywoodska zvezda, s postavljanjem svojega telesa pred fotografskimi aparati. Njena drznost pred kamerami in smisel za ples sta v marsičem spominjala na Madonno, tako da se je Andreja odločila biti posnemovalka svetlolase ameriške pop zvezde. Slovenska Madonna je žela uspehe tudi v tujini, navsezadnje tudi zato, ker je pokazala res vse, kar ima. Stas, ritem in tudi glas.

Ker Slovenci očitno ne znamo dovolj dobro, je tudi Andrejo odneslo po pomoč v Zagreb, kjer je nastala njena prva kaseta Sanjam potovanja, pri kateri ji je stal ob strani Davor Tolja. Ritem in ples sta njeni vodili pri njeni kaseti in plošči z naslovom Andreja Makoter, torej izdelka v sedaj tako popularnem dance-techno stilu. Tako bo tudi v prihodnje, saj ravnokar pripravlja novo ploščo, pri kateri ji pomaga Gorazd Elviš.

Ko bi človek že pomislil, da je to vse, pa si presenečen, ko ugotoviš, da Andreja piše besedila za svoje pesmi in da se je sedaj lotila tudi ustvarjanja glasbe. Povrh tega pa je redna dopisnica v tabloidu Kaj ter novi reviji za mlade Cool.

Andreja je torej neke vrste »deklica za vse«: plesalka, koreografinja, pevska, avtorica ter novinarka, sedaj ji mora uspeti samo še skok na filmsko platno, od tam pa je korak v politiko zelo majhen.

KRATKO IN JEDRNATO

Fantje skupine Lačni Franz delujejo še vedno, celo bolj, saj so ustanovili svojo lastno založbo, s katero pomagajo mladim rock skupinam. Založba se imenuje Conan in do sedaj so izdali že debitski album skupine Sleazy Snails, napovedujejo pa izid albuma mariborske raperske skupine Dandrough, ploščo skupine Kladiivo, konj in voda ter album posnetkov, ki jih je Lačni Franz naredil v letih med 1979–82. Drugače pa so se Franz vrnil iz Sarajeva, kjer so nastopili na dobrotelnih koncertih.

D. A. Z. je ime dueta, ki ga sestavljata Dadi, bolj znan kot dvojnik Bona Jovija, ter Zvone Hranjec, kitarist skupine Chateau. Svojo pot sta začela že lansko leto, ko je delovanje skupine Chateau zamrlo. Zvone je ugotovil, da v rocku ni pravega zaslužka, in se tako z Dadijem podal v plesni pop. Najprej sta nastala pesem in videospot Če me ljubiš, in ker sta pridno delala naprej, je sedaj izšel tudi njun prvenec.

Šank rock gleda v svet s svojo novo kaseto Poglej v svet, na kateri boste našli posnetke v slovenščini ter tudi tiste, ki so jih v angleščini posneli lansko leto v Ameriki. Kako je z njihovim odhodom če lužo, pravzaprav ne vedo, še vedno čakajo na odziv. Med čakanjem pa so se odločili nadaljevati delo doma; je že tako – povsod je lepo, doma je najlepše.

Sexi Sasha – Not For Sale. To je zagotovo velika laž, saj se njegova kasetka že prodaja. Kako se prodaja Sasha sam, pa ne vemo. Vemo le to, da rad razkazuje svoje kosmato telesce in s tem navdušuje svoje oboževalke. Ženski spol je v glasbi dobil končno seksi pevca.

Benč, Žan, Tomo Jurak, Zoran Crnkovič, Jani Hacc in Pavle Ristič so s sebe zdrgnili vso rjo, ki se jim je nabrala čez leta, naoljili škripajoče sklepe ter si nadeli ime The Rostfrajers in se tako spet podali na glasbene odre.

Brendijevе pesmi so na oddaji Karaoke prepovedali, ko se je zgodilo, da je bila ena od oddaj izključno iz njegovih pesmi. Prepovedali pa niso le njegove pesmi, ampak cenzurirajo tudi pesmi Oliverja Antauerja – zaradi neprimernosti besedil.

SLOVENSKA MODA

Szekesfehervar, 5. maja – Na tukajšnji Srednji strokovni šoli Arpad in v njeni organizaciji je bil od petka do danes Mednarodni modni festival '96, na katerem so svoje kreacije predstavile tekstilne šole iz Soprona, Kaposvara, Szekesfehervara, Budimpešte in Szolnoka, iz sosednjih držav Avstrije (Gradec, Baden), Slovenije (Murska Soba, Maribor, Celje) in Slovaške (Nove Zámky). V treh »etapah« (v petek popoldne, v soboto dopoldne in soboto popoldne) in pod skupnim geslom »Prijateljstvo, humanost, ljubezen« so mladi tekstilci – v skladu z organizatorjevimi navodili – pokazali oblačila s folklornimi motivi, slavnostno večerno obleko in domišljijско obleko za 21. stoletje. Prevladovali so klasični modni nastopi, nekaj je bilo tudi manj običajnih z uprizoritvenimi elementi. Organizatorji, ki so svoje delo zelo dobro opravili, so z udeležbo na prvem tovrstnem srečanju v našem mestu zadovoljni, čeprav so pričakovali več ekip. Načrtujejo, da bo prireditve postala tradicionalna.

Približno tako je v nedeljo, 5. maja, v szekesfehervarskem dnevniku poročal njegov novinar. Ne gre dvomiti o »prevodu« prof. Karoline Malek, ki so jo organizatorji že prvi dan »zaposlili« kot uradno prevajalko iz madžarščine v slovenščino, kakor zagotovo je avtor zapisa s formulacijo »manj običajni nastopi« meril na predstavitev ekipe Srednje strojne in tekstilne šole M. Sobota. Zakaj?

Ekipa SSTŠ ni nastopila z utečenim modno-sprehajalnim programom, ampak je svoje kreacije predstavila v notranje povezanem modno-gledališkem nastopu.

Kreatorka Marta Kreč je izmed značilnih panonskih »materialov« za oblačila izbrala lan, za modne dodatke pa glino in slamo. Režiserka Duša Škof in dramaturginja Gabrijela Gaal sta te kreacije razporedili v »zgodbo« s šestimi prizori (idilični prizor deklet na vasi-prihod vaških fantov-dvorjenje-pozvačinski ples-krašenje s šestimi prizori (idilični prizor deklet na vasi-prihod vaških fantov-dvorjenje-pozvačinski ples-krašenje neveste in posvatbe-svatba) in vanje vpleli še pozvačinski običaj ter – dve bali slame. Duša Škof je sicer želela štiri, vendar so jo praktični (transportni) razlogi prepričali, da sta za simboliko dovolj dve.

Gospe s szekesfehervarske šole, ki so skrbale za osrednje in ozadje prireditvenega prostora, med prhutanjem metel seveda niso slišale navdušenega ploskanja občinstva, sicer bi zagotovo manj jezno pogledovale po članih soboške ekipe in manj vzdihujoče vihtele metle, da bi očedile prostor za nastop naslednje ekipe. »Joj, pravo nastilje!« in »Hitro bale proč!« je pozneje zaupno prevedla njihove vzklike prof. Malekova.

Ko se je razvedelo, da je ekipa objavljena na budimpeštanski sejmi in da tudi sicer namerava opraviti še lepo število nastopov, so prekmurki kmetje dodatno zasejali pšenico, saj si obetajo dobro prodajo – balirane slame.

pod rusko zastavo

Seveda se je ob tem uradnem delu dogajalo še marsikaj zanimivega. Tako npr. ne držijo povsem trditve szekesfehervarskega novinarja o zelo dobri organizaciji. Glede na to, da so prvič organizirali srečanje mednarodnih razsežnosti, smo organizatorjem odpustili neskladnost med sporočenimi merami prireditvenega prostora in »dejanskim stanjem«. Prav tako smo jim dobrohotno »posodili« prof. Malekovo za uradno prevajalko. (Slovaki niso imeli te sreče in so se morali zadovoljiti z nemščino.) Nismo pa mogli mimo neljubega dejstva, da je bila nad prizoriščem namesto slovenske pritrjena zastava s sicer enako barvno kombinacijo, vendar brez značilnega grba kot razpoznavnega znaka, skratka ruska zastava. Nič drugače ni bilo na obleki brhke mlade napovedovalke, ki je bila sešita iz zastav držav udeleženk. Moški predstavniki Slovenije so sicer hitro ugotovili, da »slovenska zastava« pokriva zelo vznemirljivi del mladinskega telesa od bokov navzdol, vendar to ni zadržalo izliva njihovih patriotskih čustev in uradnega protesta. Boris Cizl, ravnatelj mariborske tekstilne šole, je celo zagrozil, da bo pred nastopom njihove ekipe zastavo snel. Tisto nad prizoriščem seveda. Da grožnje ni uresničil, gre zagotovo zaslugi diplomatskemu posredovanju slovenskega veleposlanika na Madžarskem gospoda Ferenc Hajosa, ki se je s soprogo udeležil obeh sobotnih delov prireditve ter organizatorje za v prihodnje odločno spomnil, da je slovenska zastava dosegljiva na slovenskem veleposlaništvu v le 50 km oddaljeni Budimpešti.

DIJAŠKA 1/2

»Wir bitten um mehr Ruhe; vorige Nacht konnten wir nicht schlafen!« (Prosimo za več miru; prejšnjo noč nismo mogli spati!)

Po uradnem sprejemu v petek zvečer je ostalo še dovolj časa za popotovanje v središče Szekesfehervara. Spremljevalci – praviloma starejši od 30 let – so iskali lokal s pravo madžarsko glasbo, ki bi jim vzvalovila že nekoliko zaspano kri. Iskani lokal se jim je na njihovo žalost izmaknil, so pa našli pivnico s pomenljivim naslovom Pokol pince (Vražja klet). Tam se sicer ni zgodilo nič vražjega, nekaj steklenic bikaverja in szürkebarata pa se je le osušilo. Mogoče je tudi to pripomoglo, da so se Darja Vršič, Marija Pertinač (v zakulisju sta skrbeli, da je bilo pred nastopom, med njim in po njem vse O. K.), Marta Kreč, Štefan Horvat (sposojeni kombi je spretno kmrnil po madžarskih magistralah in szekesfehervarskih ulicah), Edvard Stojko, Karolina Malek in podpisani zadržali v pijetnem in sproščenem pogovoru, za katerega je med delavnikom v izobraževalnem kombinatu tako malo priljubljenosti.

Medtem se je mlajši del ekipe v dijaškem domu intenzivno spoznaval. Ne lakote in ne žeje niso trpeli. Ko nas je radovednost vendarle premagala in smo povprašali, od kod jim tolikšne zaloge, so lakonično odgovorili: »Vej je pa petrol čista blizik!« Čisto zares: kakšnih 400 m od dijaškega doma je bil bencinski servis, resda ne Petrolov, ampak vendarle z dovolj založenimi policami. Menda so dobili naftni fantje, ki so v tistih dneh na bencinskem servisu delali »nočno«, po koncu festivala zaradi poslovne uspešnosti teden dni plačnega dopusta. Kakorkoli že, za tovrstne oblike spoznavanja mladih pa očitno niso bili avstrijski spremljevalci iz Badna, ki so v soboto prav nič strpno in prija-

teljsko potožili, da niso mogli spati. Pri tem pa je še do danes ostalo nerazčiščeno vprašanje, ali so bili kratilci njihovega spanca soboški ali mariborski mladci in mladenke. Soboški prisegajo, da so bili povzročitelji Mariborčani. Skoraj jim lahko verjamemo, kajti Vlado in Gorazd sta za svoj mladi harem dobro skrbela. Čeprav se nista mogla vsem članicam posvečati enako intenzivno, sta položaj obvladovala. Vsaj do sobote zvečer, ko je prišlo do nekaterih osamosvojitvev in predvsem do – usodnih zamenjav po ženski volji. V soboto zvečer namreč, ko je spremstvo v skladu s svojimi leti, ki dopuščajo le eno daljšo noč, odšlo zgodaj spat, sta Vlado in Gorazd morala pristati na radikalno spremembo zasedbe. Da je bila ta kombinacija naporejša kot petkova, se je izkazalo v nedeljo jutraj, ko sta se vsa izžeta z zadnjimi močmi pridružila ekipi, pripravljeni za odhod. Ne kaže povsem verjeti, pa vendar naj bo omenjeno: menda sta si med dremežem v kombiju pobrudavala tisto ljudsko »Al« za bolezen so zdravila, a ...

Spomini, spomini...

ALEKSANDRA DIŠIČ: »Bilo je zelo lepo in še bi se vrnila tja.« ANA PERTINAČ: »Bilo je enkratno in bo še ponovljeno.« VLADO VLAŠKALIČ: »Zagotovo neponovljivo doživetje zapletov in odpleto v madžarsko-avstrijskih postranigledov.« KREATORKA MARTA KREČ: »Moda je ženska spola in taka je tudi njena narava - kometna, vesela, zopna, pristranska, nevoščljiva ... Zato je neumno, ji slepo slediti. Kot je tudi napačno jo prezirati. Vse to je potrdila tudi modna revija v Szekesfehervaru.«

Prof. EDVARD STOJKO: »Doživetje, ki se ne pozabi. Festival me je obogatil s trajno lepimi spomini.« FRANCI JUST

V letošnjih pismih sem nekaj več pozornosti namenil vprašanju, ki so zadevala zasebno življenje nekaterih najvztrajnejših bralcev. Zaradi tega mnogi že pogrešate moje komentarje aktualnega družbenega dogajanja in me prosite, naj znova zasučem oko in pero v željeni smeri. Rad bi vam pojasnil, da moje tovrstno zanimanje določajo številni dejavniki in da nadvse nerad pišem o teh stvareh, dokler to ni res nujno in smiselno. Mnogokrat je namreč tako, da na videz pomembni in razvpiti dogodki pravzaprav nimajo usodnejših posledic, na videz neznatni in obrobni pa so za naše skupno bivanje nadvse odločilni in bistveni.

Papilot Lemur

polaga karte samo za

Grb mesta Murska Soba

Bolj ali manj znano je, da mesto Murska Soba še zmeraj nima svojega grba. To je seveda predvsem posledica neodločnosti vodstvenih struktur pa tudi strokovnjakov. Obojim se namreč zdi, da je izbira grba v prvi vsti politično vprašanje. Taka misel je kajpada smešna, kakor so smešni tudi skrajni predlogi, ki jih je bilo zaslediti v preteklem času. Recimo predlog, da naj bi bil v grbu kot simbol spomenik zmage. Ali pa nasprotovanje grbu, ki bi povzel sibiliko nekdanjih grofov, češ da so bili pravzaprav Madžari.

Zagotovo pa je manj znano, da je bil prav te dni sklenjen natečaj za grb Murske Sobote in da strokovna komisija nad nobenim predlogom ni bila posebno navdušena. Pred-

videvamo torej, da se bo iskanje soboškega grba nadaljevalo.

Štorklja

Seveda ni težko uganiti, da je med poslanimi predlogi spet gospodovala simbolika štorklje. Vsiljuje se nam najverjetneje zato, ker o njej še zmeraj nismo sposobni docela premisliti, temveč si jo rišemo na ščit pač zato, ker gnezdi v naših krajih. Ob tem seveda pozabljamo, da je štorklja v svetem pismu med nečistimi živalmi. Tudi ne vemo, da je štorklja ptič, ki uničuje kače, in da je torej nasprotnica zla ali antisatanska žival. Še bolj pa nas lahko zmede, ko jo pri alkimističnih obredih zagledamo v družbi krokarjev in zajcev.

Vsekakor gre torej pri simboliki štorklje za nadvse ambivalentno vrednost, zaradi

česar bi v grbu zagotovo učinkovala bolj ali manj nepredvidljivo, vsekakor pa nezanesljivo. Tako navsezadnje pravijo tudi karte, ki sklepajo obravnavo s šestnajstim arkanom ali stolpom, ki se ruši. Zagotovo namreč s tem tudi pravijo, da

najsi gre beseda o templarjih, prostozidarjih in bratstvih kabalističnega izročila na eni strani pa tudi o pripadnikih najrazličnejših religij, ki so tu našle svoje častilce. Posredno smo že govorili tudi o tem, da je bila večina teh skritih tradicij

v preteklih stoletjih, predvsem pa na začetku tega stoletja prekinjena, in da se je prostor na več mestih duhovno izpraznil. Od tod seveda številni nesporazumi, ki smo jim pričali tudi v javnem življenju. Predvsem pa kajpada dejstvo, da se naša sedanost z tovrstno dediščino ni več zmožna vezati in plemeniti.

Tako navsezadnje pravijo tudi karte, ki končujejo niz z meči in dvanajstim arkanom tj. obešencem.

Predvsem njegov križ na trikotniku namreč naravnost prosi za menjavo ali začetek novega obdobja.

Predlog

Iz vsega povedanega vsekakor sledi, da bi bilo treba simboliko in magijsko moč grba Murske Sobote iskati povsem drugje, kot se nam to zdi že lep čas. Okoliščine namreč narekujejo neki izrazito novodobni izdelek ali ustvarjalno dejanje, ki bi v prvi vrsti moralo biti v duhu časa. Predlog je seveda samo na prvi pogled preprost, zato bomo o simbolnih razsežnostih, ki bi jih moral grb vsebovati, spregovorili v eni naslednjih števil. Že zdaj pa je jasno, da se iz primeža dediščine in Sifzove poti lahko rešimo le z drzno mislijo in še drznejšo likovno rešitvijo.

Le tako bo lahko prekmurska prestolnica res postala mesto prihodnosti.

Kdo ga ne pozna? Igra v najbolj nori bolnišnici na televiziji – v nadaljevanju Emergency, kar naj bi po naše pomenilo urgencia, nadaljevanje pa tudi mi kar dobro poznamo. Kot da bi nam vse bilo znano: problemi zdravnikov in medicinskih sester, njihove ljubezni in razočaranja ter vse, kar spada k dobri nadaljevanji. Georg je eden zdravnikov urgence in že se govori, da tudi najbolj seksi. Nadaljevanje mu je prinesla slavo, z njo pa tudi novo pomembno vlogo. Postal bo novi Batman, človek netopir. Do tukaj je vse v redu. Ampak: za soigralko si je zaželel, pravzaprav zahteval je Kelly Preston, srečno poročeno soprogo Johna Travolte. Morda bi bilo tudi še do tukaj vse v redu, če Kelly pred poroko s Travolto ne bi bila Georgova zaročenka. Pa kdo se bo vznemirjal zaradi te bande ...

GEORGE CLOONEY POSTAJA NEVAREN

Vroča modra kri – Kimberly von Reisach

Punca je našla svoj raj v Londonu, v predelu, kjer jo poznajo in pozdravljajo vsi od prodajalcev sadja in časopisov do šoferjev lokalnih avtobusov. Kljub stanovanju, ki je veliko 30 kvadratnih metrov, je srečna. Ima službo, je videodžokej pri MTV-ju. Starši, grofje von Reisach, so si njeno kariero verjetno zamišljali drugače in jo zato poslali študirat, vendar je Kimsy, kot so jo ljubkovalno klicali, in si je zdaj takšno ime že tudi ustvarila, svojo življenjsko pot zažrtala rahlo drugače.

Na nekem srečanju v Hamburgu, kjer so iskali talente, je brez kakršnih koli priporočil zmagala, in tako je plavalasa grofica iz Stuttgarta na hitro, skorajda čez noč, postala ljubljenska MTV-generacije. Njen obraz si velja zapomniti, kajti njena kariera se je šele začela.

Se ju kdo še spomni?

Na fotografiji sta sestri dvojčici Alice in Ellen Kessler, ki sta bili pred dvajsetimi leti nepogrešljiv plesni par v najbolj gledanih TV-oddajah sveta. Časi slave so minili in s tem verjetno tudi blaginje, ki sta si jo svojčas zaslužili s svojimi dolgimi nogami. Da ne bi bili ravno goli in bos (kot sta bili velikokrat med nastopi), sta napisali in izdali knjigo Ena in ena je ena. Kdo bi bral knjigo (in kdo kupoval!), če v njej ne bi bili opisani pikantni odnosi z ljudmi, s katerimi sta se takrat srečevali, in ki večinoma še danes živijo. Tako lahko zvemo, kako je bilo s Tonyjem Curtisom, Frankom Sinatro in celo kako se je v postelji obnesel nekdanji ameriški predsednik Nixon. Vrag naj vzame poštenje, denar je le denar.

Muhammad Ali

Nekdanji profesionalni boksar, pravzaprav boksarska legenda Cassius Clay, tudi pri 54 letih ne miruje. Še pred petimi leti so zdravniki temu nekoč nepremagljivemu junaku boksarskih ringov prerokovali kratko in nič kaj lepo prihodnost, ko so ugotovili, da ima parkinsonovo bolezen. Muhammad Ali, kot se je preimenoval, ko je že v poznih letih prestopil iz katoliške vere v islam, je zdaj skupaj s triom The Fugges posnel pesem Ruble in the Jungle, ki jo bomo lahko poslušali v filmu o njegovem boju z Georgom Foremanom v Zairu leta 1974.

je postal rapper

SRATCA JE ŽE OD NEKDAJ ZELO POMENEN DEL MOŠKE GARDEROBE. SVEŽA BELA SRATCA V KRATKEM ALI DOLGEM ROKAVU JE SICER NEZMOTLJIVA PRI KONBINACIJI, VENDAR VČASIH PRAV DOLGOČASNA! LETOŠNJA MODA PONUJA POD VISOKO ZAPETE REVERTE TUDI RUSKI OVRATNIK. "MATERIALI SO STKANI IZ NARAVNIH VLAKEN IN VČASIH PRAV DONISELNO POTISKANI. TUDI ČRTE IN KARO DOVOLJUJEJO PRELEPE IN DRENE KONBINACIJE S KRAVATO, ČE JE LE-TA NEPOGREŠLJIVI DEL MOŠKE GARDEROBE.

J. PAUL JE DEJAL:

V FANTAZIJE POLNEM ČLOVEKU LEŽIJO, KOT V VROCIH DEŽELAH ALI HRABRIH, VSI EKSTREMI SKUPAJ.

Stefi Graf postavila nov rekord

Stefi, ki je trenutno najbolje plačana teniška igralka sveta, se lahko pohvali z novim rekordom: na računalniško vodeni lestvici najboljših teniških igralk je že 332. teden na prvem mestu in je tako že za nekaj tednov prehitela Martino Navratilovo.

IZ ŽIVLJENJA penMURSKA AMBASADE XIV

Ljubljana,
20. 5. 1996,

PENREUTER: Izteka se mesec mladosti in ljubezni in že prihajajo med nas dolgi dnevi posedanj pod kostanji in ležernega kramljanja. Tako se bo treba počasi preseliti iz pregretega mestnega betona v prijetnejše in mirnejše podeželsko okolje, kjer sta izbrana hrana in rosna kapljica rdečega vedno na voljo. Recimo, da ste si omislili pravo cigansko pečenko in pivo iz steklenice ...

Ambasadorji dobre volje smo se šli potrdit v stari veri naših babic in dedkov, ki še vedno prisegajo na staro dobro vero v dobrodejnost šunke, čebule, krvavic ... predvsem pa dobre ciganske pečenke z veliko česna, velikim kosom domačega kruha in merico vina.

Pravo pojedinjo smo si privoščili med iskanjem primerne kraja za Ambasadino poletno rezidenco nekje pod Rožnikom. Seveda smo zašli pregloboko v gozd, želja po samoti in blagodejnosti narave je bila neizmerna. Že smo skoraj obupali, ko smo srečali staro Ciganko. Sama previdnost nam jo je namenila.

Bili smo na smrt žejni in sestradani. Takrat vedno srečaš Cigana, bi znali praviti naši stari. Nismo se spraševali, od kod se je vzela črna ženska, sledili smo njenim preroškim korakom v središče gozda. Sprejel nas je kosmati šef smo njenim preroškim korakom v središče gozda. Sprejel nas je kosmati šef smo njenim preroškim korakom v središče gozda. Sprejel nas je kosmati šef

Bili smo si podobni. Stara je pljunila v lonec in vrgla vanj pest žerjavice ter se nasmehnila. Prvi je poskusil šef tabora. Zardel je in izpljunil. Dober je! Sledil je dolg požirek žganja, vsi smo ga potegnili. Črno žilavo meso se je že cvrlo v prgišču česna, dišalo je do neba ...

Jedli smo in pili do jutra, ko so nas prepodili lačni psi in žejni Cigani na poti proti peklenskemu mestu. Šli so, ne vem kam, proti vzhodu. Sledili smo jim. Bili smo žejni ... Ambada je bila ta dan odprta že navsezgodaj.

Vilmoš Panonski
Kalman Penovski

NAVODILO: V križanko razporedite 19 črnih polj. Številka v oklepaju za opisi pojmov pove, koliko črnih polj je v tisti vrstici ali stolpcu.

VODORAVNO:

lastnost grabežljivega človeka (0)
velika ladja s krovom za vzletanje letal (0)
ime več verskih voditeljev mohamedanske sekte (dve besedi) – oborožen tat, razbojnik (1)
rimski šestica – vhod v prebavno cev – sojenje, sodni proces (2)
del jedilnega pribora – nekdanji ruski šahist (Mihail) – nogometni stadion v Nišu (2)
bog riža v šintoizmu – ptič pevec z rumeno liso na koncu repa (3)
prekmursko žensko ime – mlečni izdelek – znak za pianissimo (2)

kmetijski simbol za talij – pogodba o najemu ladje ali letala za določen prevoz – slovenski mladinski pisatelj (Vitan) (2)
irsko ime za Irsko – žalni obredi za umrli v pravoslavni cerkvi (1)
suma – osebni zaimsek – pristanišče v Alžiriji (2)
namiznoteniški klub – izdelek rokodelca (dve besedi) (1)
japonska umetnost aranžiranja cvetja – pesem iz štirinajstih verzov (1)
miza za učitelja v razredu – sosednji črki – kemijski simbol za kalcij (2)

ITALIJANSKA KRIŽANKA

	A	B	C	Č	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1													
2													
3													
4													
5													
6													
7													
8													
9													
10													
11													
12													
13													

NAVPIČNO:

A) vrsta števnika (dve besedi) (0)
B) pristaša regionalizma (0)
C) oče – goreča, tleča snov – kratko belo liturgično oblačilo katoliških duhovnikov (2)
Č) glavno mesto Azerbajdžana – jed iz olušenih ječmenovih zrn – kemijski simbol za berilij (2)
D) raztegljiva vrstica – mesto v zahodni Romuniji (1)
E) smučarski skakalec (Peter) – nemški pesnik (Hans) – neimenovana oseba (2)
F) okrajšava za naravni logaritem – hotel v Bovcu – slovenski pisatelj (Ivan, Visoška kronika) (2)

G) hrvaški slikar (Ignjat) – ruski pesnik (Sergej) (3)
H) desni pritok Donave – indijski politik (Varahagin Venkata) – konica (2)
I) nekdanji delavec v vinogradu – vas na Goriškem ob meji z Madžarsko (1)
J) industrijsko mesto v SV Angliji – naselje pri Novi Gorici (2)
K) antično ime za nomadska ljudstva južne Rusije – kdor skače s padalom (1)
L) pripadnik turškega ljudstva v Rusiji – višji, precej raven svet v hribovju (1)
Autor: Stefan Hajdinjak

Od 30. maja do 27. junija

HOROSKO PEN

Pripravlja: Agencija Hogod

OVEN

(21. III. – 20. IV.)

Včasih imate občutek, da ste osamljeni, ob tem pa pozabljate, da je potrebno vezi z okolico nenehno obnavljati, ne pa pričakovati, da bo to storil kdo drug. Bodite pozorni na svet okrog sebe in ugotovili boste, da lahko z majhnimi dejanji dosežete občutke, ki bodo povsem drugačni od dosedanjih. Pri finančnih večjih spremembah ne pričakujte.

BIK

(21. IV. – 21. V.)

Čimprej morate ugotoviti, da tisto, kar drugi dosežejo, ni samo sreča, ampak plod vloženega dela, razmišljanja in prizadevanj. Potem boste tudi sami ukrepali drugače. Nekdo prinaša dobre novice. Sporočilo naj vas ne uspava, ker bodo brez vašega truda ostale le dobre novice. Torej od njih ne bo koristi.

DVOJČKA

(22. V. – 21. VI.)

Naj se vam preveč ne mudi! Imate dobre možnosti, da neko zadevo uspešno izpeljete, vendar zahteva trezen premislek in dokaj poguma. Privoščite si brezskrben dan in za spremembo ne glejte v denarnico. Nekdo pričakuje od vas znak, ki bo pomenil da ali ne. Ne igrajte se z zdravjem.

RAK

(22. VI. – 22. VII.)

Želite si spremembe in prav imate. Mars celo pravi, da ste si cilje postavili prenizko. To sta torej vaši izhodišči za naprej. Ob nekem dogodku boste morali odločneje opozoriti nase. Ne obljublajte preveč in ne hodite v okolje, ki od vas pričakuje več, kot daje. Dopustite si malo fantazije in poskusite najti v oblakih kakšen obraz. Če je podoben kakšni osebi, ki jo poznate, ji lahko zaupate.

LEV

(23. VII. – 22. VIII.)

Če boste dve slabi novici pravilno povezali, boste ugotovili nekaj pozitivnega, kar vam bo lahko koristilo. Ob nekem sporočilu se ne sprenevedajte, ker bo pomembno, če se boste takrat pravilno odzvali. Pri finančnih zadevah pričakujte rahlo spremembo na bolje. S čevlji bo treba nekaj narediti.

DEVICA

(23. VIII. – 22. IX.)

Na pot se lahko opravite, vendar se dan prej posvetujte. Znašli se boste v položaju, ko boste morali tehtno odgovoriti. Če bo vreme sončno, odgovorite takoj, če bo oblačno ali deževno, si vzemite čas za premislek. Malo več gibanja vam ne bi škodilo. Vsaj enkrat na mesec izklopite televizor in vzemite v roke knjigo ali revijo.

TEHTNICA

(23. IX. – 22. X.)

Prišel je čas, da opravite zadevo, ki jo že dolgo načrtujete. Če boste še odlašali, bo morda prepozno. Pogovor s dobrim prijateljem vam bo prihranil nekaj denarja. Ljubezni boste dobili toliko, kolikor boste vanjo vložili. Vsiljivcu lahko mirne duše daste na znanje, da ga ne marate. Zdi se, da ste nekaj ali na nekaj pozabili.

ŠKORPION

(23. X. – 21. XI.)

Moč je v tem, če lahko premagaš samega sebe. Dobro premislite, če boste šli na srečanje. Če boste šli, se pripravite in morda vam ne bo žal. Sredi meseca pričakujte pomemben dogodek, ki bo povezan z vašim materialnim stanjem. Še vedno je pomlad in še vedno je priročnost za veliko ljubezen.

STRELEC

(22. XI. – 21. XII.)

Priročnost bo za odkrit pogovor. Čeprav bo prijatelj ali dober znanec, mu ne odkrijte vseh kart. Za pomembna opravila si vzemite malo več časa. V prvi polovici meseca vas bo nekdo prizadel. Vaša moč naj bo v tem, da tega ne pokažete. V neki družbi boste zabavni in vam bo prijetno, česa drugega pa od tistega dne ne pričakujte.

KOZOROG

(22. XII. – 20. I.)

Počasi boste začeli žeti, kar ste posejali. Če ste sami, poiščite nekoga, s katerim boste delili srečo. Bojite se občutka popolnosti in vsemogočnosti. Rešitev problema, ki se bo pojavil, morate najti sami, kakršno koli pričakovanje pomoči od drugod vas lahko samo zmede. Daljši sprehod vam ne bi škodil.

VODNAR

(21. I. – 19. II.)

Vaša čustva prehajajo iz ene skrajnosti v drugo. Ko boste uspešni, bodite malo manj zadovoljni in vsak manjši neuspeh naj vas ne vrže iz tira. Druženje s prijatelji naj bo zmerno. Zdaj je primeren čas za dolgoročno načrtovanje. Začetek meseca si lahko privoščite za sanjarjenje, ker sredi meseca za kaj takega ne bo časa.

RIBI

(20. II. – 20. III.)

Kmalu se boste znašli med nenaklonjenimi ljudmi, ki bodo to prikrivali. Vaša previdnost in preudarnost vam bosta pomagali, da to ne bo imelo kakšnih večjih posledic, kljub temu se vprašajte, zakaj ste silili tja. Ne bodite strogi do sebe in tudi do drugih ne. Ko boste opustili misel na maščevanje, boste začutili posebno zadovoljstvo, pozneje pa se bo celo pokazalo, da je bilo to koristno.

Kako dolgo bo (še) živel Ivan Kramberger?

To so bili časi, ko je bil Ivan v svojem največjem elementu! S svojim zanimivim avtomobilom, v črni uniformi, gostobeseden se je pojavljal od Prešernovega spomenika na Tromostovju do najmanjše vasi v katerem koli koncu Slovenije. Bila je sprememba, ki je takrat Slovenci kratko malo nismo mogli dojeti. Po dolgih letih, ko si moral paziti, kaj lahko govoriš in česa ne, so prišli časi, ko si lahko govoril karkoli. Ivan je to dojel in besed mu ni majkalo.

Te dni minevajo štiri leta, odkar so se Slovenci poslovili od dobrotnika od Negove. In Penova trojka se je morala pomuditi v tistih krajih.

Bil je poseben dan, ko smo se odpravili na pot. Včeraj so v parlamentu »odstrelili« zunanega ministra Thalerja (nekaj dni prej v Beogradu Avramoviča), k nam je prihajal sveti oče in še nekaj manjših dogodkov bi lahko naštel, tako mimoigrede, ki so zaznamovali tisti dan, kakšnega prej ali pozneje.

Kot sem že rekel, šli smo pogledat, kako je kaj na Krambergerjevi danes in kako živ je spomin nanj, zato smo se odpeljali na turistično kmetijo Firbas. Dobro je namreč, če pri takšnem opravilu nisi žejen. Medtem ko sva se z Bojanom pogovarjala – sedela sva zunaj, saj je bilo vreme kot naročeno – je Irma na travniku nabirala cvetje. Ivanu za na grob. Albert, ki je tokrat fotografiral namesto Jureta, jo je šel poslikat, midva pa sva še enega srknila, za vsak primer, če bi bila Krambergerjeva gostilna zaprta. Potem smo se odpravili proti Negovi.

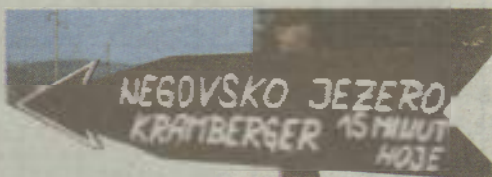
Že na prvem križišču smo naleteli na kažipot, ki nas je spomnil

kan klobuk prek njegovih črnih las. Grob je bil urejen in k svežemu cvetju smo postavili še naš šopek travniškega cvetja.

Če boste kdaj, če seveda še niste, hodili po Negovi, ne pozabite obiskati tamkajšnjega gradu. Tako lep je in tako mogočen, kot jih poznamo iz filmov o srednjem veku. Od blizu je sicer videti drugačen: zapuščen je, razpada in nič ne kaže, da bi se mu kmalu bolje godilo. Za tolažbo lahko sicer zapišemo, da je neka agencija lani v gradu pripravila zanimivo silvestrovanje. Vsi, ki so se ga udeležili, so si morali sposoditi srednjeveška oblačila v fundusu mariborskega gledališča in se oblačili primerno tudi vesti. Menda je bilo zabavno ...

Potem smo prišli do gostišča. Prava sezona se še ni začela ali pa to gostišče ne bo več takšno, kot

Takrat je Nedeljski objavil pismo nekega bralca, ki se je podpisal z mojim imenom, o Ivanu pa v tem pismu ni imel bogve kako dobrega mnenja. Ali je bil to posameznik ali kakšna združba, tega ne vem, tudi tega ne, zakaj je avtor pisma izbral ravno moje ime. Ko je bilo pismo objavljeno, se je začelo. Na moj naslov in na naslov mojega soimenjaka, ki so ga ravno tako našli v telefonskem imeniku, so začela prihajati pisma. Vsi, ki so pisali, so zagovarjali Krambergerja in se zgražali nad mano, Prekmurcem, češ kako si dovolimo mi, Prekmurci, pisati kaj takega. Najbolj mi je ostalo v spominu pismo (mislim, da ga je dobil moj soimenjak), ki ga je pisala skupina ogorčenih žensk z Bleda, in se je končalo nekako takole: »Pri nas na Gorenjskem velja, da če se ti Prekmurec usede na plašč, ga odreži in beži!« Da, Ivan je imel veliko privrženec in oboževalcev.

zgovoren fant, ki ve, da na očetovi slavi ne more graditi svoje prihodnosti.

Treba je delati. Pravi, da se mama ne kaže več rada v javnosti. Morda bi prišla dol, če bi bila doma, vendar je bila v vikendu. Tu in tam še pridejo turisti, ki bi radi videli, kje je živel in delal Kramberger. Tudi nekaj njegovih knjig ima še v zalogi. Politikov ni več v gostilno. Edino gospod Hrastelj še pride, ki je tu nekje sosed.

Ivekovi meteorski vzpon na politični sceni je prekinila krogla. Ali se je ideja o umoru porodila v glavi človeka, ki je to storil, ali pa je bil le orodje NEKOGA. Verjetno tega ne bomo zvedeli nikoli, kajti politični umori so najbolj skrivnostni in zaviti v temo. Samo na Johna Kennedyja se spominimo in njegovo smrt. Koliko ljudi se je z njo ukvarjalo, do dejstev, ki bi govorila tako ali drugače, pa se ni dokopal nihče.

Zato pustimo ugibanja in se vprašajmo, ali bo spomin na Krambergega živel ali pa bo dobrotnik od Negove ostal, predvsem pri preprostih ljudeh, v spominu in morda nekoč postal legenda.

Jožef Rituper
Foto: Albert Abraham

V TEJ HIŠI JE ŽIVEL
IVAN KRAMBERGAR
LJUDSKI DOBROTNIK IN
PREDSEDNIŠKI KANDIDAT
KI JE PADEL KOT ŽRTEV
POLITIČNEGA ATENTATA
DNE 7. 6. 1992

OB ZOBLETNICI SMRTI
SNS

O članih Penove trojke, ki takrat to še ni bila, je imel Ivek kar dobro mnenje, kar je zapisal tudi v svojih knjigah:

Vso pohvalo moram dati direktorici in glavni urednici tov. Irmi Benko, ki si je znala ustvariti tako uglašen krog sposobnih sodelavcev. Jaz ji pravim, da je najlepša novinarka in tudi najlepša direktorica v Jugoslaviji.

Želim tov. Pečku, da bi on vodil ljubljansko televizijo.

Meni je v posvetilu zapisal: Želim, da bi Ti in Tvoja družina živela še 100 let.

penelopa

Sandra Jakob, 21 let, iz M. Sobote

Pravi, da končuje zadnji semester zootehnike in da ji je vseč tako moderna kot klasična glasba. Če bi izbirala med filmi, bi se odločila za film Grof Monte Christo. Zanimivo je, da so ji med knjigami najbolj zanimive slikarske monografije in detektivski romani. Delfin in konj sta ji najljubši živali, najbolj pa jo zabava hitra vožnja z avtomobili (ali naprej ali nazaj, tega ni povedala).

na Iveka, zato smo šli takoj na njegov zadnji dom. Negovsko pokopališče je lepo. Dviga se nad dolino, in če ne bi bilo drevja, bi se od tam morda videlo celo Negovsko jezero. Ivekov kip kaže jezeru hrbet, bolj zaradi lege groba kot zaradi česa drugega. Kip je takšen, kot nam je Ivek ostal v spominu. Značilna črna oprava in nekoliko zmeč-

je bilo nekoč, ko so se tukaj obvezno ustavljali avtobusi z izletniki iz vse Slovenije. Ivek jih je znal sprejeti in ženskam je bilo vseč, da so ob Ivekovi zgovornosti dobile poljub na lice in slišale kakšno šegavo. Dvorišče je rahlo zapuščeno, bi človek rekel. Od nekdanjega živalskega vrta se zdaj šopiri samo pav. Ivekova grobnica, v kateri ga niso smeli pokopati, sameva. V dokaj velikem vododometu voda že dolgo ni šumela. Nekaj gostov je odhajalo, nekaj prihajalo.

Za točilno mizo je delal Ivekov sin Bogdan. Dokaj